

ردیف	درس اول: (هدف آفرینش)	صفحه
۱	چرا اگر کسی یخچالی را با قیمت بالا تهیه کند و از آن به عنوان کمد استفاده کند یا خودروی گران قیمتی را در گوشه‌ای از حیاط به گلخانه تبدیل کند، در عقل و خرد وی شک می‌کنیم؟ پاسخ: زیرا این وسایل با آن همه امکانات و هزینه، برای «هدف خاصی» ساخته شده‌اند و به کارگیری آن‌ها در کارهای دیگر، هدر دادن و اتلاف سرمایه است.	۱۴
۲	دست یافتن به پاسخ کدام سؤال، مهم و حیاتی است؟ چرا؟ پاسخ: ما «انسان‌ها» برای چه آفریده شده‌ایم و «هدف» از زندگی ما در این جهان چیست؟ زیرا این خطر وجود دارد که در صورت ندانستن هدف، زندگی خود را به اشتباه، صرف کارهایی بکنیم که برای آن‌ها خلق نشده‌ایم و سرمایه‌ای را از دست دهیم که نه ارزش آن قابل مقایسه با یخچال و خودرو است و نه امکان به دست آوردن مجدد آن وجود دارد.	۱۴
۳	چرا در پس خلقت تک تک موجودات این جهان، «هدفی» وجود دارد؟ کدام آیات، به این موضوع اشاره دارند؟ بنویسید. پاسخ: زیرا خالق آن‌ها خدایی «حکیم» است که هیچ کار بی‌هوده و عبث انجام نمی‌دهد. آیات ۳۸ و ۳۹ سوره دخان: «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ * * * مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ»	۱۵
۴	«حق بودن» آفرینش آسمان‌ها و زمین به چه معناست؟ پاسخ: به معنای «هدف‌دار بودن» خلقت آن‌هاست.	۱۵
۵	آیات ۳۸ و ۳۹ سوره دخان: «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ / مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ» به خوبی، دلالت بر چه موضوعی دارند؟ پاسخ: دلالت بر این موضوع دارند که این جهان آفرینش، بی‌هدف نیست و هر موجودی بر اساس برنامه حساب شده‌ای به این جهان گام نهاده است و به سوی هدف «حکیمانه‌ای» در حرکت‌اند.	۱۵
۶	چرا می‌گوییم: «انسان، مانند موجودات دیگر به سوی هدف حکیمانه‌ای در حرکت است و از این قاعده کلی جدا نیست؟» پاسخ: زیرا قطعاً هدفی از آفرینش او وجود داشته است. هدفی که گام نهادن او در این دنیا، فرصتی است که برای رسیدن به آن هدف به او داده شده است. البته در چگونگی رسیدن به هدف، میان انسان و موجوداتی همچون حیوانات و گیاهان، تفاوت‌هایی وجود دارد.	۱۵
۷	تفاوت‌هایی که میان انسان و موجوداتی مانند حیوانات و گیاهان وجود دارد را بنویسید. پاسخ: اولین تفاوت آن است که انسان خود باید هدف از خلقت خود را بشناسد و آن را انتخاب کند و به سوی آن گام بردارد؛ در حالی که گیاهان به صورت «طبیعی» و حیوانات به صورت «غریزی» به سوی هدف خود حرکت می‌کنند. دوم آن که انسان دارای روحیه‌ای «بی‌نهایت طلب» است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد.	۱۵

۱۵	<p>یکی از تفاوت‌های اساسی انسان با موجوداتی مانند حیوانات و گیاهان «بی‌نهایت طلبی» است، آن را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: آن که انسان دارای روحیه‌ای «بی‌نهایت طلب» است و عطش او در دستیابی به خواسته‌هایش نه تنها کم نمی‌شود، بلکه روز به روز افزون می‌گردد. او به دنبال چیزی است که هرگز پایان نمی‌پذیرد و تمام نمی‌شود. این انسان بی‌نهایت طلب، در زندگی خود همواره در حال انتخاب است؛ هدف‌هایی که پایان نیابد و تمام نشود. در حالی که حیوانات و گیاهان هدف‌های «محدودی» دارند و هنگامی که به سر حدی از رشد و کمال می‌رسند، «متوقف» می‌شوند؛ چنان که گویی راهشان «پایان» یافته است.</p>	۸
۱۶	<p>منشأ اختلاف انسان‌ها در انتخاب هدف، چیست؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: اندیشه و طرز تفکر انسان‌ها؛ زیرا هر کس با بینش و نگرش خاص خود به سراغ هدفی می‌رود. اگر کسی چنین بیندیشد که کمک به دیگران ارزشمند است، می‌کوشد به دیگران کمک کند. کسی هم که فکر می‌کند داشتن شهرت مهم است، همه زندگی خود را در مسیر رسیدن به شهرت قرار می‌دهد. اگر کسی مقاصد کوچک در نظرش مهم جلوه کند، به سوی همان مقاصد می‌رود و گمان می‌کند این هدف‌ها می‌توانند میل بی‌نهایت طلب درونش را آرام کنند. کسی هم که کمالات و خوبی‌های متعالی و بزرگ را شناخته، به آنها دل می‌بندد و برای رسیدن به آنها می‌کوشد.</p>	۹
۱۶	<p>برای انتخاب صحیح هدف‌ها و دل‌بستن به آنها، باید چگونه به آنها رتبه دهیم؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: باید ارزش هدف‌ها را مشخص کنیم و متناسب با ارزشی که دارند، به آنها رتبه دهیم. این چنین، هدف‌های زندگی به هدف‌های «اصلی» و «فرعی» تقسیم می‌شوند. هدف‌ها و دل‌بستگی‌های پایان پذیر، مثل مال و ثروت، هدف‌های «فرعی» به شمار می‌آیند و هدف‌های پایان ناپذیر و همیشگی مانند خیرخواهی نسبت به دیگران، هدف «اصلی» محسوب می‌شوند.</p>	۱۰
۱۶	<p>آیا فقط اهداف «اصلی» برای زندگی انسان مهم هستند؟ چرا؟</p> <p>پاسخ: خیر، بلکه هر دوی اهداف «اصلی» و «فرعی» مهم و خوب‌اند و برای زندگی ما ضروری‌اند. مهم این است که هدف «فرعی» را به جای هدف «اصلی» قرار ندهیم و آن قدر به اهداف «فرعی» دل نبندیم که مانع رسیدن به هدف «اصلی» شود.</p>	۱۱
۱۷	<p>در میان هدف‌های انسان؛ برترین، کامل‌ترین و ارزشمندترین هدف کدام است؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: تقرب الهی؛ هر کس اندکی تأمل کند، می‌بیند که در درون خود در جست و جوی سرچشمه خوبی‌ها و زیبایی‌هاست و تا به آن نرسد، آرام و قرار ندارد. این سرچشمه، همان «خداوند» است که خالق همه کمالات و زیبایی‌هاست؛ او که خود «نامحدود» است و کمالات و خوبی‌هایش حد و اندازه ندارد. هر کمال و خوبی از او سرچشمه می‌گیرد و در جهان گسترده می‌شود.</p>	۱۲
۱۷	<p>اگر روح انسان «بی‌نهایت طلب» است و خوبی‌ها را به صورت بی‌پایان می‌خواهد، شایسته است که تنها چه کسی را به عنوان هدف نهایی خود انتخاب کند؟ پاسخ: خدا و بندگی او</p>	۱۳
۱۷	<p>خداوند، آفرینش جن و انسان را به خاطر کدام هدف می‌داند و کدام آیه، بیانگر این مطلب است؟</p> <p>پاسخ: عبادت و بندگی او - ((وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ)) «ذاریات، ۵۶»</p>	۱۴

۱۵	منظور از این که هدف اصلی انسان در زندگی باید عبادت و بندگی خداوند باشد، چیست؟ پاسخ: یعنی فقط انجام برخی اعمال عبادی نیست. درست است که نماز و روزه و ... عبادت‌اند و عبادات با ارزشی نیز هستند؛ اما بر اساس تعالیم دین اسلام، هر حرکت و عملی نیز که برای کسب رضایت خداوند و بر اساس معیارهای دینی صورت گیرد، «عبادت» است. از خدمت به محرومان گرفته تا آشپزی در آشپزخانه از طلب علم و دانش گرفته تا خواندن سطری از کتاب، از سکوت و دم فرو بستن گرفته تا فریادکشیدن، همه و همه اگر برای جلب رضای خدا باشد، «عبادت» محسوب می‌شود.
۱۶	کامل‌ترین تعبیر درباره «زندگی به خاطر خدا» تعبیر چیست؟ آن را بنویسید. پاسخ: تعبیر خود «خداوند» است که در آیه ۱۶۲، انعام می‌فرماید: «قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
۱۷	اگر هدف و مقصد زندگی ما «خدا» باشد، چه نتایج خواهد داشت؟ پاسخ: در آن صورت خوشحالی‌ها و ناراحتی‌ها، شکست‌ها و پیروزی‌ها و بسیاری دیگر از مفاهیم کلیدی زندگی، تعریف جدید پیدا می‌کند. شکست، دور شدن از خدا و پیروزی، نزدیک شدن به خدا معنا می‌شود. در آن صورت، چیزی ما را خوشحال می‌کند که ما را به خدا برساند و چیزی ما را آزرده می‌کند که از خدا دور سازد.
۱۸	چه چیزی باعث می‌شود، انسان شایسته دریافت «لطف» و «رحمت» ویژه خداوند شود و به زندگی سعادت‌مندانه در دنیا و آخرت برسد؟ پاسخ: بندگی و عبادت خداوند
۱۹	برخی انسان‌ها به هدفی بالاتر از لذت‌های مادی و سرگرم شدن به آن نمی‌اندیشند: الف) اینان به تعبیر قرآن کریم، کسانی هستند که به حیات دنیوی راضی شده و به آن آرام گرفته‌اند. ب) اینان مصداق همان کسانی‌اند که بهترین و با ارزش‌ترین دارایی و سرمایه خود را صرف کارهای کم ارزش می‌کنند.
۱۹	به میزانی که هدف ما «برتر» و «جامع‌تر» باشد، چه نتیجه‌ای خواهد داشت؟ پاسخ: هدف‌های بیش‌تری را در درون خود جای می‌دهند.
۲۱	افراد زیرک و باهوش با انجام چه هدفی، به اصطلاح «با یک تیر چند نشان می‌زنند»؟ توضیح دهید. پاسخ: با انتخاب «عبادت و بندگی خدا»؛ زیرا با این کار، هم از بهره‌های مادی زندگی استفاده درست می‌کنند و هم از آن جایی که تمام کارهای دنیوی خود را برای رضای خدا انجام می‌دهند، جان و دل خود را به خداوند نزدیک‌تر می‌کنند و سرای آخرت خویش را نیز آباد می‌سازند. اینان مانند کوهنوردی هستند که در مسیر نزدیک شدن به قله، هم تندرستی خود را تأمین می‌کنند، هم از مناظر زیبای طبیعت لذت می‌برند و هم استقامت خود را افزایش می‌دهند.
۲۲	آیه قرآنی ۱۳۴، نساء ((مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ)) درباره چه موضوعی است؟ پاسخ: به میزانی که هدف انسان برتر و جامع‌تر باشد، هدف‌های بیشتری را در درون خود جای می‌دهد و بر عکس.

۲۰	عبادت و رضایت خداوند، به همان میزان که بزرگ وضامن خوشبختی ماست، چه چیزی را می‌طلبید؟ پاسخ: <u>همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبید</u> ؛ همان طور که دست‌یابی به گوهرهای گرانقدر دریاها، پشتکاری شگرف می‌خواهد.	۲۳
صفحه	درس دوم (پر پرواز)	ردیف
۲۴	قرآن کریم، هدف خلقت انسان را چه چیزی بیان کرده است؟ پاسخ: عبودیت خداوند.	۱
۲۴	رشد و کمال انسان و در نتیجه «رستگاری» او جز با چه چیزی میسر نمی‌شود؟ پاسخ: جز با گام برداشتن به سوی هدف عبودیت خداوند، میسر نمی‌شود.	۲
۲۴	اولین گام برای حرکت انسان در مسیر عبودیت خداوند، چیست و به چه معناست؟ پاسخ: اولین گام برای حرکت انسان در این مسیر، «شناخت انسان» است؛ یعنی شناخت «سرمایه‌ها»، «توانایی‌ها» و «استعدادهای او» و همچنین «شناخت موانع حرکت انسان» در مسیر عبودیت است.	۳
۲۴	چه چیزی، سودمندترین دانش‌ها شمرده شده است؟ پاسخ: «خودشناسی».	۴
۲۵	خداوند، چگونه انسان را گرامی داشته و به او کرامت بخشیده و بر بسیاری از مخلوقات «برتری» داده است؟ پاسخ: با دادن نعمت‌های «مادی» و «معنوی» به او.	۵
۲۵	از کجا پی می‌بریم که خداوند متعال برای انسان در نظام هستی جایگاه ویژه‌ای قائل شده است؟ پاسخ: زیرا آنچه در آسمان‌ها و زمین است، برای انسان آفریده و توانایی بهره‌مندی از آنها را در وجود او قرار داده است.	۶
۲۵	خداوند متعال برای اینکه انسان بتواند در مسیر رشد و کمال خود حرکت کند و به هدف خلقت دست یابد، چه چیزهایی را در اختیارش قرار داده است؟ توضیح دهید. پاسخ: «سرمایه‌هایی» در اختیارش قرار داده است؛ شناخت انسان و سرمایه‌هایش، در گام نخست و بهره‌گیری از آنها در گام بعد، عامل بسیار مهمی برای حرکت به سوی هدف است.	۷
۲۵ و ۲۶	سرمایه‌های وجودی انسان را فقط نام ببرید. (۴ مورد) پاسخ: (۱) قدرت تفکر و اندیشه (۲) قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری (۳) گرایش به خیر و نیکی و بیزاری از بدی و زشتی (۴) وجدان اخلاقی (نفس لوامه)	۸
۲۵	«پروردگار، به ما نیرویی عنایت کرده تا با آن بیندیشیم و مسیر درست زندگی را از راه‌های غلط، و خوب را از بد، تشخیص دهیم. حقایق را دریابیم و از جهل و نادانی دور شویم. درست را از نادرست و حق را از باطل تشخیص دهیم.» نام این توانایی چیست؟ پاسخ: «قدرت تفکر و اندیشه»	۹
۲۵	چرا انسان مسئول سرنوشت خود است؟ پاسخ: زیرا خداوند، انسان را صاحب اراده و اختیار آفریده است.	۱۰

۲۵	« خداوند، ما را صاحب اراده و اختیار آفریده و مسئول سرنوشت خویش قرار داد. سپس راه رستگاری و راه شقاوت را به ما نشان داد تا خود راه رستگاری را برگزینیم و از شقاوت دوری کنیم.» نام این سرمایه انسان را نام برده و آیه مربوط به آن را بنویسید. پاسخ: قدرت انتخاب و تصمیم گیری؛ آیه انسان، ۳: «إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا»	۱۱
۲۵	چرا خداوند متعال، شناخت خیر و نیکی و گرایش به آن و شناخت بدی و زشتی و بیزاری از آن را در ما قرار داد؟ پاسخ: تا به خیر و نیکی رو آوریم و از گناه و زشتی بپرهیزیم. از این روست که همه ما فضائی چون صداقت، عزت نفس و عدالت را دوست داریم و از دورویی، حقارت نفس، ریا و ظلم بیزاریم. آیات ۷ و ۸ و ۱۲ سورة شمس: « وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا » اشاره به این موضوع دارد.	۱۲
۲۶	کدام عامل، سبب می شود که انسان در مقابل گناه و زشتی واکنش نشان دهد و آن گاه که به گناه آلوده شد، خود را سرزنش و ملامت کند و در اندیشه جبران آن برآید؟ پاسخ: « گرایش انسان به نیکی ها و زیبایی ها »؛ قرآن کریم، عامل درونی این حالت را « نفس لوامه » یعنی « نفس سرزنشگر » نامیده و به آن سوگند خورده است. آیه قیامت، ۲: « وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ » بیانگر این مطلب است.	۱۳
۲۶	علاوه بر سرمایه های بزرگ، چرا خداوند، پیامبران و پیشوایان پاک و دلسوزی را همراه با کتاب راهنما برای ما فرستاد؟ پاسخ: تا راه سعادت را به ما نشان دهند و در پیمودن راه حق به ما کمک کنند.	۱۴
۲۶	هدف و مسیر حرکت هر کس با چه چیزهایی هماهنگی دارد؟ توضیح دهید. پاسخ: با « توانایی ها » و « سرمایه هایش » هماهنگی دارد. یعنی اگر کسی سرمایه ای اندک داشته باشد، به کاری کوچک روی می آورد. ولی هر چه بر این سرمایه افزون گردد، هدف های بزرگ تری را می تواند مد نظر قرار دهد و به کارهای بزرگ تری رو آورد.	۱۵
۲۶	چرا هدف و مسیر انسان باید « متفاوت » از حیوانات و گیاهان باشد؟ پاسخ: زیرا انسان سرمایه های عظیم و ارزشمندی همچون « عقل »، « وجدان » و « راهنمایان الهی » دارد؛ سرمایه هایی که حیوانات و گیاهان آن را ندارند. از آنجا که ما، بیش از حیوانات سرمایه و استعداد داریم، قطعاً هدف و مسیر ما نیز باید « متفاوت » از آنها باشد. پس، هدف ما نیز باید به وسعت سرمایه هایمان باشد.	۱۶
۲۶	اگر هدف از خلقت ما خوردن، خوابیدن و خوش بودن در این دنیای چند روزه بود، آیا به سرمایه هایی همچون عقل، وجدان و پیامبران نیاز داشتیم؟ پاسخ: عقلی که با دور اندیشی، ما را از خوشی های زودگذر منع می کند و وجدانی که با محکمه هایش، ما را از راحت طلبی باز می دارد. اگر بنا بر خوردن و خوابیدن باشد، حیوانات از ما خوش تر زندگی می کنند! چون نه عقل دارند که مانع آنان باشد و نه وجدانی که گاه و بیگاه آنان را سرزنش کند.	۱۷
۲۸	موانع رسیدن انسان به هدف کدام اند؟ نام ببرید. پاسخ: (۱) عامل درونی: (نفس اماره) (۲) عامل بیرونی: (شیطان)	۱۸

۲۸	۱۹	خدای متعال، علاوه بر این که عوامل رشد و کمال را به ما نشان داده، عوامل سقوط و گناه و دور ماندن از هدف را نیز به ما معرفی کرده است. صحیح ☒ غلط ☐
۲۸	۲۰	خدای متعال، به ما یادآوری می کند که عاملی «درونی»، انسان ها را برای رسیدن به لذت های زودگذر دنیایی، به «گناه» دعوت می کند و از پیروی از «عقل» و «وجدان» باز می دارد. میل سرکشی که در درون انسان طغیان می کند و وی را به گناه فرا می خواند. نام این مانع رشد انسان، چیست؟ پاسخ: «نفس اماره»؛ یعنی «فرمان دهنده به بدی ها».
۲۸	۲۱	طبق فرمایش امام علی (ع)، دشمن ترین دشمن انسان، کدام است؟ پاسخ: همان نفسی که در درون انسان است. (یعنی؛ نفس اماره یا فرمان دهنده به بدی ها)
۲۸	۲۲	خداوند متعال، از عاملی «بیرونی» خبر می دهد که خود را برتر از آدمیان می پندارد و سوگند یاد کرده که فرزندان آدم را فریب دهد و از رسیدن به بهشت باز دارد. نام این مانع رشد انسان، چیست؟ پاسخ: «شیطان».
۲۸	۲۳	شیطان، در روز «قیامت» که فرصتی برای توبه باقی نمانده است، به «أهل جهنم» چه می گوید؟ پاسخ: «خداوند به شما وعده حق داد؛ اما من به شما وعده ای دادم و خلاف آن عمل کردم. البته من بر شما تسلطی نداشتم؛ فقط شما را به گناه دعوت کردم. این خودتان بودید که دعوت مرا پذیرفتید. امروز خود را سرزنش کنید، نه مرا. نه من می توانم به شما کمکی کنم و نه شما می توانید مرا نجات دهید.»
۲۸	۲۴	شیطان، معمولاً از کدام راه ها ما را فریب می دهد؟ بنویسید. پاسخ: (۱) غافل کردن از خدا و یاد او. (۲) زیبا و لذت بخش نشان دادن گناه. (۳) سرگرم کردن به آرزوهای سراب گونه دنیایی. (۴) ایجاد کینه و دشمنی میان مردم.
۲۸	۲۵	آیا وجود شیطان، مانع اختیار و اراده ما در تصمیم گیری ها می شود؟ چرا؟ پاسخ: خیر، زیرا کار او فقط وسوسه کردن و فریب دادن و جز این کار، راه نفوذ دیگری در ما ندارد. این خود ما هستیم که به او اجازه وسوسه می دهیم و یا راه فریب را بر او می بندیم.
۲۹	۲۶	چرا خداوند، شیطان را از درگاه خود راند و برای همیشه طرد کرد؟ پاسخ: چون فرمان خدا را برای سجده بر انسان اطاعت نکرد.
۲۹	۲۷	کدام گزینه، گزاره زیر را تکمیل می کند؟ طبق فرمایش امام عصر (عج)، «هیچ چیز مانند بینی شیطان را به خاک نمی مالد.» الف) نماز ☒ ب) روزه ☐ ج) زکات ☐ د) دعا ☐

۲۸	« خداوند متعال، به برخی از انسان‌ها خطاب می‌کند؛ من به خاطر تو شیطان را طرد کردم اما تو، او را دوست خود گرفتی و به اطاعت او درآمدی! »:
۲۹	الف) حدیث بالا از زبان کدام معصوم، نقل شده است؟ پاسخ: پیامبر اکرم (ص) ب) حدیث بالا، درباره کدام گروه آدمیان است؟ پاسخ: برخی آدمیان که در برابر خدا سجده نمی‌کنند و حلقه بندگی شیطان به گردن می‌آویزند.
ردیف	درس سوم (پنجره‌ای به روشنایی)
صفحه	
۱	استفاده از سرمایه‌هایی که خداوند در اختیار ما قرار داده، « محدود » است یا « نامحدود »؟ چرا؟ پاسخ: « محدود »؛ زیرا با « مرگ » انسان، پایان می‌یابند.
۲	از پرسش‌های فراگیری که در طول تاریخ، ذهن عموم انسان‌ها را به خود مشغول کرده است، چیست؟ پاسخ: « چپستی مرگ » و « آینده انسان پس از آن ».
۳۴	۱. { چه سرانجامی در انتظار انسان است؟ } ۲. { آیا واقعاً پس از امروز، فردایی در کار است؟ } ۳. { اگر فردایی وجود دارد، چگونه است؟ }
۳	چه زمانی داستان زندگی انسان پایان اندوهناک دارد؟ بنویسید. پاسخ: اگر یکباره با مرگ، راهی دیار فنا و نیستی شود.
۳۵	انسان‌ها، معمولاً در برخورد با مرگ « دو دیدگاه » دارند؛ آن‌ها را نام ببرید. پاسخ: (۱) اعتقاد به معاد (۲) انکار معاد
۵	دقت در آیات مربوط به « آفرینش انسان »، نشان می‌دهد که، انسان دارای چند بُعد است؟ بنویسید. پاسخ: دو بُعد: (۱) بُعد جسمانی (۲) بُعد روحانی (غیر جسمانی)
۶	ویژگی‌های بُعد « جسمانی » انسان را با بُعد « روحانی » او، مقایسه نمایید. پاسخ: « بُعد جسمانی » مانند سایر اجسام و مواد، دائم در حال تغییر و دگرگونی است و سرانجام فرسوده و متلاشی می‌شود. در مقابل، « بُعد روحانی » و « غیر جسمانی » انسان، تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد، متلاشی نمی‌شود و بعد از مرگ بدن باقی می‌ماند و آگاهی و حیات خود را از دست نمی‌دهد.
۳۵	۳۵
۷	چه کسانی، مرگ را پایان بخش دفتر زندگی انسان نمی‌پندارند؟ توضیح دهید. پاسخ: « پیامبران الهی » و « پیروان آن‌ها »؛ آنان مرگ را، غروبی برای « جسم و تن » انسان و طلوعی درخشان‌تر برای « روح » وی می‌دانند یا پلی به حساب می‌آورند که آدمی را از یک مرحله هستی (دنیا) به هستی بالاتر (آخرت) منتقل می‌کند.
۳۵	۳۵
۸	رسول خدا(ص)، درباره اعتقاد به معاد چه می‌فرماید؟ پاسخ: برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای « بقا » آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید.
۳۵	۳۵
۹	طبق فرمایش رسول خدا (ص)، باهوش‌ترین مؤمنان چه کسانی هستند؟ پاسخ: آنان که « فراوان به یاد مرگ‌اند » و « بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند. »
۳۵	۳۵

۳۵	<p>در کدام دیدگاه، زندگی دنیوی همچون خوابی کوتاه است و زندگی حقیقی در جهان دیگر معنا می‌یابد؟ و کدام مطلب، روشن‌گر این دیدگاه است؟</p> <p>پاسخ: دیدگاه معتقدان به معاد؛ حدیث پیامبر اکرم (ص) که می‌فرمایند: «النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهَوْا: مردم { در این دنیا } در خوابند، هنگامی که بمیرند، بیدار می‌شوند.» روشن‌گر این دیدگاه است.</p>	۱۰
۳۶	<p>قرآن کریم در کدام آیه، بر کم ارزش بودن زندگی دنیوی و حقیقی بودن زندگی آخرت تأکید می‌کند؟</p> <p>پاسخ: آیه ۶، عنكبوت: ((وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ))</p>	۱۱
۳۶	<p>پیامدها و نتایج اعتقاد به معاد را بنویسید.</p> <p>پاسخ: (۱) خارج شدن زندگی انسان از بُن بست و باز شدن پنجره روشنایی و امید به روی او. (ایجاد شور و نشاط و فراگیری انگیزه فعالیت و کار زندگی‌اش.)</p> <p>(۲) انسان، دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خداست.</p>	۱۲
۳۶	<p>با توجه به عبارت قرآنی زیر، به سؤالات داده شده، پاسخ دهید:</p> <p>« مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ »</p> <p>الف) آیه، به کدام پیامد دیدگاه معتقدان به معاد اشاره دارد؟ بنویسید.</p> <p>پاسخ: پیامد اول یعنی (خارج شدن زندگی انسان از بُن بست و باز شدن پنجره روشنایی و امید به روی او و شور و نشاط و انگیزه فعالیت و کار، زندگی او را فرا می‌گیرد.)</p> <p>ب) آیه را « ترجمه » کنید.</p> <p>پاسخ: هر کس به خدا و روز معاد، ایمان آورد و کار نیکو کند پس نه ترسی بر ایشان است و نه اندوهگین خواهد شد.</p>	۱۳
۳۶	<p>انسان معتقد به معاد چه ویژگی‌هایی دارد؟ بنویسید.</p> <p>پاسخ: چنین انسانی دارای انرژی فوق‌العاده و همت خستگی‌ناپذیر است و از کار خود لذت می‌برد. او با تلاش و توان بسیار در انجام کارهای نیک و خدمت به خلق خدا می‌کوشد و می‌داند که هر چه بیشتر در این راه گام بردارد، آخرت او زیباتر خواهد بود. { به عبارت دیگر، انسان معتقد به معاد، می‌داند که هیچ یک از کارهای نیک او در آن جهان بی‌پاداش نمی‌ماند. حتی اگر آن کارها به چشم کسی نیاید و نیز اطمینان دارد که اگر در این مسیر ظلمی به او بشود و نتواند حق خود را از ظالمان بستاند، قطعاً در جهان دیگری، خداوند آنها را به سزای اعمالشان خواهد رساند. }</p>	۱۴
۳۷	<p>چرا خدا پرستان حقیقی، مرگ را « ناگوار » نمی‌دانند؟</p> <p>پاسخ: زیرا به آن دل نمی‌سپرند. (گر چه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند.)</p>	۱۵
۳۷	<p>خدا پرستان حقیقی، مرگ را برای چه کسانی « ناگوار » و « هولناک » می‌دانند؟</p> <p>پاسخ: آنان معتقدند که مرگ برای کسانی ناگوار و هولناک است که زندگی را محدود به دنیا می‌بینند یا با کوله‌باری از گناه با آن مواجه می‌شوند.</p>	۱۶

۳۷	<p>چرا خدا پرستان حقیقی از خداوند عمری طولانی می‌خواهند؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: نترسیدن خدا پرستان حقیقی از مرگ، به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می‌کنند، بلکه از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها، با اندوخته‌ای کامل‌تر خداوند را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند. از طرف دیگر، همین عامل سبب می‌شود که دفاع از حق و مظلوم و فداکاری در راه خداوند آسان‌تر شود و شجاعت به مرحله‌ی عالی آن برسد و آن‌گاه که حیات این دنیا چیزی جز ننگ و ذلت نباشد و فداکاری در راه خداوند، « ضروری » باشد انسان‌ها به استقبال شهادت بروند و با شهادت خود راه آزادی انسان‌ها را هموار کنند.</p>	۱۷
۳۷	<p>زمانی که امام حسین (ع) در دو راهی « ذلت » و « شهادت » قرار گرفت، و شهادت را برگزید، چه فرمود؟ و به کدام پیامد اعتقاد به معاد مربوط می‌شود؟</p> <p>پاسخ: « من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم. » - پیامد دوم اعتقاد به معاد (یعنی؛ انسان، دیگر ترسی از مرگ ندارد و همواره آماده فداکاری در راه خدا است.)</p>	۱۸
۳۷	<p>امام حسین (ع)، خطاب به یاران خود درباره « مرگ »، چه فرمود؟</p> <p>پاسخ: مرگ چیزی نیست مگر پلی که شما را از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت و کرامت و بهشت‌های پهناور و نعمت‌های جاوید عبور می‌دهد. پس، کدام یک از شما کراهت دارد که از زندان به قصر منتقل شود؟</p>	۱۹
۳۷	<p>چرا گروهی از انسان‌ها، دنیای پس از مرگ را « انکار » می‌کنند؟</p> <p>پاسخ: زیرا این دسته، برای انسان حقیقتی جز « جسم » و « تن » او قائل نیستند، با فرا رسیدن مرگ انسان و نابودی جسم او، پرونده او را برای همیشه می‌بندند. در این دیدگاه، مرگ « پایان زندگی » است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می‌شود و حیات او پایان می‌یابد و رهسپار نیستی و نابودی می‌گردد.</p>	۲۰
۳۸	<p>آیه ۲۴، جاثیه: « وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ » بیانگر دیدگاه کدام گروه درباره معاد است؟</p> <p>پاسخ: کسانی که به « انکار معاد » دست زده‌اند. { کافران } گفتند: زندگی و حیاتی جز همین زندگی و حیات دنیایی ما نیست. همواره { گروهی از ما } می‌میریم و { گروهی } زنده می‌شویم و ما را فقط گذشت روزگار نابود می‌کند، البته این سخن را از روی « علم » نمی‌گویند بلکه فقط « ظن » و « خیال » آنان است.</p>	۲۱
۳۸	<p>پیامدها و نتایج انکار معاد را بنویسید.</p> <p>پاسخ: از پیامدهای مهم این نگرش برای انسانی که « گرایش به جاودانگی » دارد، این است که همین زندگی چند روزه نیز برایش بی‌ارزش می‌شود؛ در نتیجه به یأس و ناامیدی دچار می‌شود و نشاط زندگی را از دست می‌دهد؛ از دیگران کناره می‌گیرد و به انواع بیماری‌های « روحی » و « روانی » دچار می‌شود. گاهی نیز برای تسکین خود و فرار از ناراحتی، در راه‌هایی قدم می‌گذارد که روز به روز بر سرگردانی و یأس او می‌افزاید.</p>	۲۲

۳۸	چرا دسته‌ای دیگر از منکران معاد، راه فراموش کردن و غفلت از مرگ را پیش می‌گیرند و خود را به هرکاری سزگرم می‌سازند؟ پاسخ: تا آینده تلخی را که در انتظار دارند، فراموش کنند.	۲۳
۳۹	آیا آثار و پیامدهای منکران معاد، گرفتار افرادی که معاد را قبول دارند نیز می‌شود؟ توضیح دهید. پاسخ: این اتفاق گریبان کسانی را نیز که معاد را قبول دارند، اما این قبول داشتن به «ایمان» و «باور قلبی» تبدیل نشده است، می‌گیرد. این افراد به دلیل «فرو رفتن در هوس‌ها»، دنیا را معبود و هدف خود قرار می‌دهند و از یاد آخرت غافل می‌شوند و از این رو، زندگی و رفتار آنان به گونه‌ای است که تفاوتی با منکران معاد ندارد.	۲۴
صفحه	درس چهارم (آینده روشن)	ردیف
۴۴	پیامبران الهی، «مرگ» را گذرگاهی به سوی حیات برتر در جهان آخرت می‌دانند و ایمان به زندگی در جهان دیگر را، در کنار «توحید» و «یکتاپرستی» سرلوحه دعوت خود قرار داده‌اند.	۱
۴۴	آیا پیامبران الهی، تنها امکان وجود جهان دیگر را اثبات می‌کردند؟ پاسخ: خیر، بلکه با استدلال‌های فراوان وجود آن را «ضروری» می‌دانستند.	۲
۴۵	«دفع خطر احتمالی، لازم است.» چگونه قاعده‌ای است؟ پاسخ: عقلی	۳
۴۵	قانون عقلی: «دفع خطر احتمالی، لازم است» را با مثال توضیح دهید. پاسخ: نگاهی کوتاه به زندگی روزمره انسان‌ها نشان می‌دهد که، انسان در مواقعی که احتمال خطر یا خسارتی در میان باشد، سعی می‌کند جلوی خسارت احتمالی را بگیرد و از خطری که ممکن است پیش آید، بگریزد. در چنین شرایطی حتی اگر شخصی دیوانه یا دروغگو، که در شرایط عادی گفته او برایمان اعتباری ندارد، به ما خبری بدهد؛ مثلاً خبر از وجود سمی در غذای ما دهد، این اعلام خطر را نادیده نمی‌گیریم و احتیاط می‌کنیم. همه ما در این گونه موارد از یک قانون «عقلی» پیروی می‌کنیم که می‌گوید: «دفع خطر احتمالی، لازم است.»	۴
۴۵	به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید: الف) عاقل‌ترین و راستگوترین مردمان در طول تاریخ چه کسانی بوده‌اند؟ ب) چه کسانی در طول تاریخ، با قاطعیت کامل از وقوع معاد خبر داده‌اند و نسبت به آن هشدار داده‌اند؟ ج) همه پیامبران پس از «ایمان به خدا»، چه چیزی را مطرح کرده‌اند؟ د) همه پیامبران الهی، چه چیزی را لازمه «ایمان به خدا» دانسته‌اند؟ ه) در قرآن کریم، بعد از «یکتاپرستی»، درباره هیچ موضوعی به اندازه «.....» سخن گفته نشده است. پاسخ‌ها به ترتیب:	۵
	الف) پیامبران ب) پیامبران ج) ایمان به آخرت د) ایمان به آخرت ه) معاد	

۴۵	<p>موضوع آیه ۸۷، نساء: «اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا» را بنویسید.</p> <p>پاسخ: بیانگر موضوعات زیر است؛</p> <p>(۱) غیر از خداوند، خدایی وجود ندارد.</p> <p>(۲) قطعاً خداوند، همه انسان‌ها را در روز قیامت جمع خواهد کرد.</p> <p>(۳) شکّی در وقوع قیامت نیست.</p> <p>(۴) کسی راستگوتر از خداوند، نیست.</p>	۶
۴۵	<p>آیا قرآن کریم، تنها به خبر دادن از «آخرت» قناعت کرده است؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: خیر، تنها به خبر دادن از آخرت قناعت <u>نکرده</u>، بلکه بارها با «دلیل» و «برهان» آن را ثابت کرده است.</p>	۷
۴۶	<p>استدلال‌های قرآن کریم برای اثبات وقوع قیامت را می‌توان به چند دسته اصلی تقسیم کرد؟</p> <p>پاسخ: می‌توان آنها را به «دو» دسته اصلی تقسیم کرد:</p> <p>دسته اول: استدلال‌هایی که «امکان» معاد را ثابت می‌کنند و آن را از حالت امری بعید و غیر ممکن خارج می‌سازند.</p> <p>دسته دیگر: استدلال‌هایی هستند که «ضرورت» معاد را به اثبات می‌رسانند.</p>	۸
۴۶	<p>استدلال‌هایی که بر «امکان معاد» دلالت دارند را فقط نام ببرید.</p> <p>پاسخ: (۱) اشاره به پیدایش نخستین انسان.</p> <p>(۲) اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان.</p> <p>(۳) اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت.</p>	۹
۴۶	<p>یکی از دلایلی که سبب می‌شود عده‌ای دست به «انکار معاد» بزنند، چیست؟</p> <p>پاسخ: این است که چنان واقعه بزرگ و با عظمتی را با قدرت محدود خود می‌سنجند و چون آن را امری بسیار بعید می‌یابند، به انکار آن می‌پردازند. حال آن که، بعید بودن چیزی برای انسان هرگز دلیل بر غیر ممکن بودن آن نیست.</p>	۱۰
۴۶	<p>قرآن کریم، یکی از انگیزه‌های انکار معاد را چه چیزی معرفی کرده است و چرا دلایل و شواهد بر اثبات آن می‌آورد؟</p> <p>پاسخ: «شناختن قدرت خدا» - تا نشان دهد که معاد، امری «ممکن» و «شدنی» است و خداوند بر انجام آن «تواناست».</p>	۱۱
۴۶	<p>عبارت قرآنی: «و برای ما مثلی زد، در حالی که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده است، گفت: کیست که این استخوان‌های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که آنها را برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی، داناست.»؛ استدلال بر «امکان» معاد دارد یا «ضرورت» آن؟ و به کدام موضوع اشاره دارد؟</p> <p>پاسخ: «امکان معاد»؛ اشاره به «پیدایش نخستین انسان» دارد.</p>	۱۲

۴۶	<p>یکی از دلایل اثبات « امکان معاد » در قرآن کریم، « اشاره به پیدایش نخستین انسان است » آن را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: در برخی آیات قرآن، خداوند توجه منکران معاد را به پیدایش نخستین انسان جلب می کند و توانایی خود در آفرینش آن را تذکر می دهد. در این آیات بیان می شود که همان گونه خداوند، قادر است انسان را از آغاز خلق کند، می تواند، بار دیگر نیز او را زنده کند. آیات شریفه ۷۸ و ۷۹، یس، اشاره به این موضوع دارند.</p>	۱۳
۴۶	<p>یکی از دلایل اثبات « امکان معاد » در قرآن کریم، « اشاره به نمونه هایی از زنده شدن مردگان است » آن را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: قرآن کریم برای این که قدرت خدا را به صورت محسوس تری در این زمینه نشان دهد، ماجراهایی را نقل می کند که در آنها به اراده خداوند، مُردگانی زنده شده اند. از آن جمله می توان به ماجرای « عَظِیرِ نَبِیِّ » اشاره کرد:</p> <p>«عَظِیرِ (ع) یکی از پیامبران بنی اسرائیل بود. او در سفری از کنار روستای ویرانی عبور می کرد. استخوان های متلاشی و پوسیده ساکنان آن روستا از لابه لای خرابه ها پیدا بود. با دیدن این استخوان ها این سؤال در ذهن عَظِیرِ (ع) شکل گرفت که به راستی خداوند اینها را پس از مرگ زنده می کند؟ خداوند، جان وی را در همان دم گرفت و بعد از گذشت ۱۰۰ سال، دوباره او را زنده کرد. «</p> <p>سپس خطاب به او گفت: « ای عَظِیرِ، چه مدت در این بیابان خوابیده ای؟ عَظِیرِ گفت: یک روز یا نصف روز ... »</p>	۱۴
۴۶	<p>با توجه به داستان « تو ۱۰۰ سال است که این جا هستی، به الاغی که سوارش بودی و غذایی که همراه داشتی، نگاه کن و بین چگونه الاغ پوسیده و متلاشی شده، اما غذایت پس از ۱۰۰ سال مانده و فاسد نشده است. و اینک بین که خداوند چگونه اعضای پوسیده و متلاشی شده الاغ را دوباره جمع آوری و زنده می کند. « به سؤالات زیر پاسخ دهید:</p> <p>الف) داستان بالا درباره کدام پیامبر الهی است؟</p> <p>ب) داستان درباره امکان معاد است یا ضرورت آن؟</p> <p>ج) موضوع آن، چیست؟</p> <p>پاسخ ها به ترتیب:</p> <p>الف) عَظِیرِ نَبِیِّ (ع) ب) امکان معاد ج) اشاره به نمونه هایی از زنده شدن مُردگان</p>	۱۵
۴۶	<p>عَظِیرِ نَبِیِّ (ع)، پس از مشاهده کردن زنده شدن دوباره الاغ خود به چشم، چه گفت؟</p> <p>پاسخ: « می دانم که خداوند بر هر کاری تواناست. »</p>	۱۶

۱۷	یکی از دلایل اثبات « امکان معاد » در قرآن کریم، « اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت است » آن را توضیح دهید.
۴۷	پاسخ: در برخی آیات قرآن، زندگی بعد از مرگ به عنوان یک جریان رایج در جهان طبیعت معرفی شده است و از کسانی که با ناباوری به « معاد » نگاه می کنند می خواهد تا به مطالعه جریان همیشگی تبدیل زندگی به مرگ و بالعکس، در طبیعت پردازند تا این مسئله را بهتر درک کنند. فرا رسیدن « بهار » رستاخیز طبیعت است که نمونه ای از رستاخیز عظیم نیز هست.
۱۸	با توجه به آیه ۹، فاطر « خداست که باها را می فرستد تا ابر را برانگیزند. سپس آن ابر را به سوی سرزمینی مرده برانیم و آن زمین مرده را بدان (وسیله) پس از مرگش زندگی بخشیدیم. زنده شدن قیامت نیز چنین است. » به سؤالات زیر پاسخ دهید: الف) آیه شریفه، مربوط به امکان معاد است یا ضرورت آن؟ ب) به کدام موضوع اشاره دارد؟ پاسخ ها به ترتیب:
۴۷	الف) امکان معاد ب) اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت.
۱۹	استدلالات های قرآن کریم، که بر « ضرورت معاد » دلالت دارند را فقط نام ببرید. پاسخ: (۱) حکمت الهی (۲) عدل الهی
۴۷	آیا قرآن کریم، فقط امکان معاد را قبول دارد؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، نه تنها معاد را امری ممکن می داند، بلکه وقوع آن را نیز امری « ضروری » و واقع نشدن آن را امری « محال » و « ناروا » معرفی می کند.
۴۷	به چه کسی « حکیم » گفته می شود؟ پاسخ: کسی که « کارهایش هدفمند » است و به « نتایج صحیح و درست » منتهی می شود.
۲۲	خداوند متعال به خاطر دارا بودن کدام صفت، کار « بیهوده » و « عبث » نمی کند؟ چرا؟ پاسخ: « حکیم »؛ زیرا کار عبث و بیهوده از جهل و نادانی سرچشمه می گیرد و این صفات در خداوند، راه ندارد. (خداوند حکیم، هر موجودی را برای هدف شایسته ای خلق می کند و امکانات رسیدن به آن هدف را هم به او عطا می کند.)
۴۷	آیا خداوند، فقط تمایلات و گرایش هایی را در موجودات قرار داده است؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، بلکه پاسخ مناسب را هم پیش بینی کرده است؛ به طور مثال، در مقابل احساس تشنگی و گرسنگی حیوانات، آب و غذا را آفریده تا بتوانند تشنگی و گرسنگی خود را برطرف کنند.
۴۸	چرا هر انسانی از نابودی، گریزان است؟ پاسخ: زیرا هر انسانی گرایش به « بقا » و « جاودانگی » دارد و بسیاری از کارهای خود را برای حفظ بقای خود انجام می دهد. همچنین، هر انسانی خواستار همه کمالات و زیبایی هاست و این خواستن، هیچ حدی ندارد.
۴۸	

۴۸	<p>آیا دنیای کنونی، پاسخ‌گوی بقا و جاودانگی و کمالات نامحدود است؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: خیر، دنیا و عمر محدود انسان‌ها پاسخ‌گوی این‌گونه خواسته‌ها نیست، بنابراین، باید جای دیگری باشد که انسان به خواسته‌هایش برسد. اگر بعد از این دنیا، زندگی‌ای نباشد، در این صورت باید گفت: خداوند گرایش به زندگی جاوید را در وجود انسان قرار داده و سپس او را در حالی که مشتاق حیات ابدی است، نابود می‌کند! که البته آن‌گاه با حکمت الهی، سازگار نیست. (محال است که خدا چنین کاری انجام دهد، چون حکیم است.)</p>	۲۵
۴۸	<p>آیه ۱۱۵، سوره مؤمنون « أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ » درباره چه موضوعی است؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: « ضرورت معاد بر اساس حکمت الهی »؛ اگر بناست با این همه استعدادها و سرمایه‌های مختلفی که خداوند در وجود ما قرار داده است، خاک شویم و معادی هم نباشد، این سؤال مطرح می‌شود که دلیل آفریدن این استعدادها و سرمایه‌ها در درون ما، چه بوده است؟ ما که از همان ابتدا خاک بودیم، پس دلیل این آمدن و رفتن چه بود؟ آیا بر این اساس آفرینش انسان و جهان بی‌هدف و عبث نخواهد بود؟</p>	۲۶
۴۸	<p>ضرورت معاد بر اساس « عدل الهی » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: « عدل » یکی از صفات الهی است. خداوند، « عادل » است و جهان را بر « عدل » استوار ساخته است. زندگی انسان‌ها نیز داخل این نظام « عادلانه » قرار دارد؛ از این رو، خداوند وعده داده است که هر کس را به آنچه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نکند. اما زندگی انسان در دنیا به گونه‌ای است که امکان تحقق « عدالت الهی » به طور کامل را نمی‌دهد.</p>	۲۷
۴۸	<p>چرا زندگی انسان در دنیا به گونه‌ای است که امکان تحقق « عدالت الهی » به طور کامل را نمی‌دهد؟ پاسخ: زیرا؛ الف) پاداش بسیاری از اعمال، مانند شهادت در راه خدا، در دنیا امکان پذیر نیست. همچنین پاداش کسی که کارهای نیک فراوانی دارد و به جمع زیادی از انسان‌ها خدمت کرده است، با توجه به عمر محدودی که دارد، میسر نیست.</p> <p>ب) مجازات بسیاری از کسانی که به دیگران ظلم و ستم کرده‌اند، در این دنیا عملی نیست. برای مثال، مجازات کسی که افرادی را به قتل رسانده یا مانع رشد استعدادهای بسیاری از انسان‌ها شده است، در این جهان ممکن نیست و اگر جهان دیگری نباشد، که ظالم را به مجازات واقعی اثن برساند و حق مظلوم را بستاند، بر نظام عادلانه خداوند، ایراد وارد می‌شود.</p>	۲۸
۴۹	<p>موضوع آیه ۲۸، ص: « أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ » چیست؟ بنویسید. پاسخ: « ضرورت معاد » بر اساس « عدل الهی ».</p>	۲۹
صفحه	درس پنجم (منزلگاه بعد)	ردیف
۵۵	گزاره زیر را کامل کنید:	۱
۵۵	قرآن کریم از وجود عالمی پس از مرگ به نام « » خبر می‌دهد. پاسخ: « برزخ »	۲
۵۵	« برزخ » در « لغت » به چه معناست؟	
	پاسخ: به معنای « فاصله و حایل بودن میان دو چیز » است.	

۳	عالم برزخ، میان زندگی دنیایی و حیات آخروی قرار گرفته است. صحیح ☒ غلط ☐	۵۵
۴	آدمیان، پس از مرگ وارد کدام عالم می‌شوند و تا چه زمانی در آنجا می‌مانند؟ پاسخ: وارد عالم «برزخ» می‌شوند و تا «قیامت» در آنجا می‌مانند. (در صورتی که نیکوکار باشند، از لذت‌های آن برخوردار و اگر بدکار و شقی باشند، از رنج‌ها و دردهای آن متألم می‌گردند.)	۵۵
۵	با توجه به آیات ۹۹ و ۱۰۰ مؤمنون « قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ » به سؤالات داده شده، پاسخ دهید: الف) آیه، به کدام عالم اشاره دارد؟ پاسخ: «عالم برزخ». ب) کدام افراد، هنگام وارد شدن به عالم برزخ از خداوند درخواست می‌کنند که به دنیا برگردند؟ چرا؟ پاسخ: کسانی که در دنیا بدکار و شقی بودند، زیرا که رنج‌ها و دردها آن‌ها را فرا گرفته و متألم شده‌اند. ج) چرا افراد گناهکار گرفتار عذاب برزخی، درخواست بازگشت به دنیا را دارند؟ پاسخ: تا به قول خودشان، «عمل صالح» انجام دهند و گذشته «بد» خود را جبران کنند. د) آیا درخواست آن‌ها از طرف خداوند، پذیرفته می‌شود؟ بنویسید. پاسخ: خیر، خداوند درخواست آن‌ها را <u>نمی‌پذیرد</u> و تا روز «قیامت» در «برزخ» خواهند ماند.	۵۵
۶	سه مورد از ویژگی‌های عالم برزخ را بنویسید. پاسخ: ۱) پس از مرگ، گرچه فعالیت‌های حیاتی بدن انسان متوقف می‌شود اما فرشتگان حقیقت وجود او را که همان روح است، «توفی» می‌کنند. اگر چه «بدن» حیات خود را پس از مرگ از دست می‌دهد اما «روح» همچنان به فعالیت خود ادامه می‌دهد. ۲) در عالم «برزخ»، انسان با فرشتگان گفت و گو می‌کند و پاسخشان را می‌شنود. همچنین، اموری را درک می‌کند که درک آنها در دنیا ممکن نبود؛ به طور مثال اعمالی را که در دنیا انجام داده، مشاهده می‌کند. ۳) ارتباط انسان در عالم «برزخ» با «دنیا»، پس از مرگ برقرار است؛ بدین معنا که پرونده برخی اعمال انسان با مرگ بسته نمی‌شود و پیوسته بر آن افزوده می‌شود.	۵۵
۷	«توفی» را تعریف کنید. پاسخ: دریافت تمام و کمال «روح» توسط فرشتگان الهی را «توفی» می‌نامند.	۵۵
۸	«يَوْمَئِذٍ» در آیه «يُنَبِّأُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ» اشاره به چه روزی دارد؟ پاسخ: قیامت	۵۶

۵۶	<p>۹ « أعمال ماتقدم » را با « أعمال ماتأخر » مقایسه نمایید.</p> <p>پاسخ: آثار و نتایج برخی از اعمال، محدود به دوران زندگی انسان است و با مرگ او، پرونده اعمال بسته می شود. (آثار ماتقدم) مانند؛ « نماز » و « روزه » اما بسیاری از اعمال، آثارشان حتی بعد از حیات انسان نیز باقی می ماند. (آثار ماتأخر)؛ یعنی حتی با مرگ انسان نیز پرونده آن عمل، همچنان گشوده است. به عنوان مثال، اگر کسی کتابی را به شخصی یا کتابخانه ای هدیه دهد، یا مطلب مفیدی را به دیگران آموزش دهد، تا وقتی که آن کتاب توسط دیگران خوانده می شود و آموزش های وی به دیگران منتقل می شود یا از آن استفاده می شود، در پرونده عمل او پاداش می نویسند و بر حسنات او می افزایند، گر چه فرد از دنیا رفته باشد. (بر عکس در اعمال و کارهای غلطی که انجام داده نیز، این گونه با وی رفتار خواهد شد!)</p>
۵۶	<p>۱۰ کسی که راه و رسم غلط و مخالف فرمان الهی را از خود برجای می گذارد، تا چه زمانی به عذاب وی افزوده می شود؟ پاسخ: تا وقتی آثار این راه و رسم غلط در فرد یا جامعه باقی است، گناه در دفتر اعمال وی ثبت می شود و روز به روز بر عذاب وی افزوده می شود.</p>
۵۶	<p>۱۱ نمونه هایی از اعمال ناشایستی که موجب سنگین شدن پرونده گناهان فرد، حتی پس از مرگ وی می شود را نام ببرید.</p> <p>پاسخ: (۱) مُدسازی های غلط.</p> <p>(۲) تولید و نشر مطالب نامناسب و غیر اخلاقی.</p> <p>(۳) ایجاد یا تقویت آداب و رسوم غلط در امر ازدواج.</p> <p>(۴) ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران.</p>
۵۶	<p>۱۲ فرمایش رسول خدا (ص): « هر کس سنت و روش نیکی را در جامعه جاری سازد، تا وقتی که در دنیا مردمی به آن سنت عمل می کنند، ثواب آن اعمال را به حساب این شخص هم می گذارند، بدون اینکه از اجر انجام دهنده آن کم کنند و هر کس سنت زشتی را در بین مردم مرسوم کند، تا وقتی که مردمی بدان عمل کنند، گناه آن را به حساب او نیز می گذارند، بدون اینکه از گناه عامل، کم کنند. » با کدام آیه و کدام موضوع ارتباط دارد؟</p> <p>پاسخ: آیه قیامت، ۱۳ « يُنَبِّأُ الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ » - آثار ماتقدم و آثار ماتأخر</p>
۵۶	<p>۱۳ اعمال خیری که بازماندگان برای در گذشتگان انجام می دهند، در کدام عالم، در وضعیت آنان مؤثر است؟ (مثال بزنید.)</p> <p>پاسخ: « عالم برزخ »؛ مانند « طلب مغفرت »، « دعای خیر »، « انفاق برای آنان »، « قرآن خواندن » و ...</p>

۵۷	<p>با توجه به عبارت: « آن چه پروردگاران به ما وعده داده بود، حق یافتیم، آیا شما نیز آنچه پروردگارتان وعده داده بود، حق یافتید؟ » به سؤالات زیر پاسخ دهید:</p> <p>الف) این سخن از زبان چه کسی نقل شده است و در کدام جنگ؟</p> <p>پاسخ: رسول خدا(ص)، جنگ بدر.</p> <p>ب) ایشان در جواب کسانی که گفتند: چگونه با آنان سخن می گویی، در حالی که مُرده‌اند؟ چه فرمود؟</p> <p>پاسخ: فرمود: « قسم به کسی که جانم در دست اوست، ایشان به کلام شما شنواترند و فقط نمی توانند پاسخ دهند. »</p>	۱۴
۵۷	<p>حضرت علی(ع)، در راه بازگشت از جنگ « صفین » به قبرستانی رسیدند. در این هنگام رو به قبرها کردند و چه فرمودند؟ پاسخ: « ای آرمیدگان در خاک، ای اهل غربت و تنهایی، ای فرو رفتگان در وحشت، شما در رفتن بر ما پیشی گرفتید و ما از پی شما می آییم و به شما ملحق می شویم؛ اما خانه‌هایی که از خود به جا گذاشتید، پس از شما در آن مسکن گزیدند؛ همسرانمان از دواج کردند و اموالتان میان وارثان تقسیم شد. این‌ها خبرهایی بود که داشتیم، شما چه خبری برای ما دارید؟! »</p>	۱۵
۵۸	<p>عبارت « اگر به آنان اجازه سخن گفتن داده می شد، خبر می دادند و می گفتند: یقیناً بهترین توشه برای ابدیت {تقوا} است. » از زبان چه کسی نقل شده و درباره کدام حادثه است؟</p> <p>پاسخ: حضرت علی(ع)؛ خطاب ایشان به اهل قبرستان، در راه بازگشت از جنگ صفین.</p>	۱۶
۵۸	<p>وقتی شخصی از امام کاظم(ع)، درباره وضع « مؤمنان » پس از مرگ پرسید: « آیا مؤمن به دیدار خانواده خویش می آید؟ » امام چه فرمود؟ توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: امام کاظم(ع) فرمود: « آری ». شخص دوباره پرسید: « چقدر؟ » امام کاظم(ع) فرمود: « بر حسب فضیلت‌هایش. » برخی از آنان « هر روز » و برخی « هر دو روز » و برخی « هر سه روز » و کم‌ترین آنان « هر جمعه ».</p>	۱۷
۵۸	<p>طبق فرمایش امام صادق(ع)، هنگامی که مُرده‌ای را در قبر می گذارند، چه چیزی به صورت شخصی بر او ظاهر می شود و به او چه می گوید؟</p> <p>پاسخ: « عمل او »؛ به او می گوید: ما (در دنیا) سه چیز بودیم:</p> <p>۱) رزق تو که با پایان یافتن مهلت زندگی‌ات در دنیا قطع شد { و اینک همراه تو نیست. }</p> <p>۲) خانواده‌ات که تو را رها کردند و بازگشتند.</p> <p>۳) و من که « عمل » تو هستم و با تو می مانم. آگاه باش که من در میان این سه، از همه بی ارزش‌تر و سبک‌تر بودم.</p>	۱۸
۵۸	<p>چه چیزی است که از دنیا با انسان به « برزخ » می رود و از او جدا نمی گردد؟</p> <p>پاسخ: « عمل او »</p>	۱۹

ردیف	درسی ششم (واقعه بزرگ)	صفحه
۱	عبارات زیر، معرف وقوع کدام حادثه است؟ « هرکس مشغول کاری و سرگرم چیزی؛ کودکان آرمیده در آغوش مادران، مادران در اندیشه آرزوهای مادرانه خویش و پدران در پی کسب و کار و ... همه در تکاپو؛ کشاورز به امید محصول تازه، تاجر به امید سود بیش تر، دانشمند در پی کشفی جدید و ... همه در حال و هوای خویش اند؛ کودک، جوان، پیر؛ که ناگهان اتفاق می افتد، آن چه وعده اش داده شده بود؛ آن چه وقوعش حتمی و زمانش نامعلوم بود و ما آن را دور می پنداشتیم. » الف) برزخ ☐ ب) مرگ ☐ ج) قیامت ☒ د) توفی ☐	۶۴
۲	چرا قیامت اتفاق می افتد؟ پاسخ: « تا آغازی باشد بر حیات ابدی انسان. »	۶۴
۳	عبارت قرآنی: « روزی که هر مادر شیردهی، طفل شیرخوار خود را فراموش می کند. مردم از هیبت آن روز همچون افراد مست به نظر می رسند؛ در حالی که مست نیستند و لیکن عذاب خدا سخت است. » بیان گر و مبین وقوع کدام حادثه زیر است؟ الف) برزخ ☐ ب) دوزخ ☐ ج) قیامت ☒ د) جهنم ☐	۶۴
۴	پایان این جهان با چه چیزی همراه است؟ پاسخ: « برپایی قیامت »	۶۵
۵	رخ خداد بزرگ قیامت که در آیاتی از قرآن کریم ترسیم شده است، در چند مرحله انجام می گیرد؟ پاسخ: « دو مرحله »؛ که در هر مرحله، وقایع خاصی رخ می دهد.	۶۵
۶	در مرحله اول قیامت که با « پایان یافتن دنیا » آغاز می شود، چه حوادثی اتفاق می افتد؟ پاسخ: (۱) شنیدن صدایی مهیب. (۲) مرگ اهل آسمان ها و زمین. (۳) تغییر در ساختار آسمان ها و زمین.	۶۵
۷	از حوادث مربوط به مرحله اول قیامت « شنیده شدن صدایی مهیب » را توضیح دهید. پاسخ: صدایی مهیب و سهمگین آسمان ها و زمین را فرا می گیرد و این اتفاق چنان ناگهانی رخ می دهد که همه را غافل گیر می کند.	۶۵
۸	از حوادث مربوط به مرحله اول قیامت « مرگ اهل آسمان ها و زمین » را توضیح دهید. پاسخ: همه اهل آسمان ها و زمین، جز آنها که خداوند خواسته است، می میرند و بساط حیات انسان و دیگر موجودات برچیده می شود.	۶۵

۶۵	<p>از حوادث مربوط به مرحلهٔ اول قیامت « تغییر در ساختار آسمان ها و زمین » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: تحوّل عظیم در آسمان ها و زمین رخ می دهد. خورشید در هم می پیچد و بی نور و تاریک می شود. آن همه ستاره ای که در آسمان می درخشید، همه به یک باره تیره می شوند، زمین به شدت لرزه در می آید و خرد می شود، کوه ها در هم کوبیده شده و متلاشی می شوند و همچون ذرات گرد و غبار در هوا پراکنده می گردند. دریاها با آن همه وسعت و عظمت به هم متصل می شوند و از درون آن ها آتش زبانه می کشد. این تغییرات چنان گسترده و عمیق است که آسمان ها و زمین به آسمان ها و زمینی دیگر تبدیل می شوند.</p>	۹
۶۵	<p>چرا وقایع مرحلهٔ دوم قیامت، رخ می دهند؟</p> <p>پاسخ: « تا انسان ها آمادهٔ دریافت پاداش و کیفر شوند. »</p>	۱۰
۶۶ و ۶۷	<p>وقایع مرحلهٔ دوم قیامت را فقط نام ببرید.</p> <p>پاسخ: (۱) زنده شدن همهٔ انسان ها. (۲) کنار رفتن پرده از حقایق عالم. (۳) بر پا شدن دادگاه عدل الهی. (۴) حضور شاهدان و گواهان. (۵) دادن نامهٔ اعمال.</p>	۱۱
۶۷	<p>از حوادث مربوط به مرحلهٔ دوم قیامت « زنده شدن همهٔ انسان ها » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: « بار دیگر » بانگ سهمناکی در عالم می پیچد و حیات مجدد انسان ها آغاز می شود. با این صدا، همهٔ مردگان دوباره زنده می شوند و در پیشگاه خداوند حاضر می گردند. در این هنگام، انسان های گناه کار به دنبال راه فراری می گردند؛ دل های آنان سخت هراسان و چشم هایشان از ترس به زیر افکنده است.</p>	۱۲
۶۷	<p>از حوادث مربوط به مرحلهٔ دوم قیامت « کنار رفتن پرده از حقایق عالم » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: در آن روز، با تابیدن نور حقیقت از جانب خداوند پرده ها کنار می رود و اسرار و حقایق عالم آشکار می شود و واقعیت همه چیز از جمله اعمال و رفتار و نیات انسان ها و حوادث تلخ و شیرینی که در زمین اتفاق افتاده است، آشکار می شود.</p>	۱۳
۶۶	<p>از حوادث مربوط به مرحلهٔ دوم قیامت « بر پا شدن دادگاه عدل الهی » را توضیح دهید.</p> <p>پاسخ: با آماده شدن صحنهٔ قیامت، رسیدگی به اعمال آغاز می شود و اعمال، افکار و نیت های انسان ها در ترازوی « عدل » پروردگار سنجیده می شود و اگر عملی حتی به اندازهٔ ذره ای ناچیز باشد، به حساب آن نیز رسیدگی خواهد شد. اعمال « پیامبران » و « امامان » معیار و میزان سنجش اعمال قرار می گیرد.</p>	۱۴
۶۶	<p>چرا در قیامت؛ اعمال « پیامبران » و « امامان » معیار و میزان سنجش اعمال دیگران قرار می گیرد؟</p> <p>پاسخ: زیرا اعمال آنان عین آن چیزی است که خدا به آن دستور داده است؛ از این رو هر چه عمل انسان ها به راه و روش آنان نزدیک تر باشد، ارزش « افزون تری » خواهد داشت.</p>	۱۵

۶۶	از حوادث مربوط به مرحله دوم قیامت « حضور شاهدان و گواهان » را توضیح دهید. پاسخ: بر اساس آیات و روایات؛ در روز قیامت، شاهدان و گواهانی بر اعمال و رفتار انسان‌ها در پیشگاه خداوند شهادت می‌دهند. برخی از این شاهدان؛ « پیامبران و امامان »، « فرشتگان الهی » و « اعضای بدن انسان » و ... هستند.	۱۶
۶۶	چهار مورد از شاهدان روز قیامت را فقط نام ببرید. پاسخ: (۱) پیامبران و امامان (۲) فرشتگان الهی (۳) اعضای بدن انسان (۴) قرآن و ...	۱۷
۶۶	چرا « پیامبران » و « امامان »، بهترین شاهدان و گواهان روز قیامت‌اند؟ پاسخ: زیرا همان گونه که در دنیا ناظر و شاهد بر اعمال انسان‌ها بوده‌اند، در روز قیامت نیز شاهدان دادگاه عدل الهی‌اند. (چون ظاهر و باطن اعمال انسان‌ها را در دنیا دیده‌اند و از هر خطایی مصون و محفوظ‌اند.)	۱۸
۶۶	در روز قیامت، شاهد و ناظر بر همه پیامبران و اُمت‌ها، کیست؟ پاسخ: رسول خدا(ص)	۱۹
۶۶	آیات ۱۰ تا ۱۲، سوره انفطار: « وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ * كِرَامًا كَاتِبِينَ * يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ » به کدام گروه از شاهدان روز قیامت اشاره دارند؟ پاسخ: « فرشتگان الهی »؛ آنها در طول زندگی انسان‌ها، همواره مراقب ایشان بوده‌اند و تمامی اعمال آنها را ثبت و ضبط کرده‌اند.	۲۰
۶۷	از گواهان روز قیامت « شهادت اعضای بدن انسان » را توضیح دهید. پاسخ: برخی آیات و روایات، از شهادت اعضای بدن انسان یاد می‌کنند. <u>بدکاران</u> در روز قیامت سوگند دروغ می‌خورند تا شاید خود را از مهلکه نجات دهند. در این حال، خداوند بر دهان آنها مهر خاموشی می‌زند و اعضا و جوارح آنها به اذن خداوند شروع به سخن گفتن می‌کنند و علیه صاحب خود شهادت می‌دهند. بدکاران از مشاهده گواهی اعضای بدن خویش، به شگفت می‌آیند و خطاب به آنها با لحنی سرزنش آمیز می‌گویند که: چرا علیه ما شهادت می‌دهید؟	۲۱
۶۷	آیه ۲۱، سوره فصلت « وَقَالُوا لَجُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ ... » از زبان چه کسانی نقل شده و به کدام دسته از شاهدان قیامت اشاره دارد؟ پاسخ: « <u>بدکاران</u> »؛ اعضای بدن انسان (به صورت عام) و <u>جُودِهِمْ</u> = پوست‌هایشان (به صورت خاص)	۲۲
۶۷	هر کدام از گزاره‌های زیر را تکمیل کنید: الف) نامه عمل قیامت « » را به دست راست و نامه عمل « » را به دست چپ آنها می‌دهند. پاسخ: « نیکوکاران » - « بدکاران » ب) بین نامه عمل انسان در قیامت، با نامه‌های ثبت شده او در دنیا « » وجود دارد. پاسخ: « تفاوت اساسی »	۲۳

۶۷	<p>نامه عمل انسان در « دنیا » را با نامه عمل او در « آخرت » مقایسه نمایید.</p> <p>پاسخ: بین نامه عمل انسان در قیامت با نامه‌های ثبت شده او در دنیا، تفاوت اساسی وجود دارد. نامه‌های این دنیا، صرفاً گزارشی از عمل انسان است که به صورت کلمات و نوشته درآمده است؛ اما نامه عمل انسان در آخرت، به گونه‌ای است که خود عمل و حقیقت آن را در بر دارد. از این رو، تمام اعمال انسان در قیامت حاضرمی‌شوند و انسان عین اعمال خود را می‌بیند و کارهای « خوب » با صورت‌های بسیار زیبا و لذت بخش تجسم می‌یابند و کارهای « بد » با صورت‌های بسیار زشت و وحشت‌زا و آزار دهنده، مجسم می‌شوند.</p>	۲۴
صفحه	درس هفتم (فرجام)	ردیف
۷۵	<p>پس از پایان حسابرسی، نیکوکاران و رستگاران را به سوی « » راهنمایی می‌کنند.</p> <p>الف) دوزخ ☐ ب) برزخ ☐ ج) قیامت ☐ د) بهشت ☒</p>	۱
۷۵	<p>ویژگی‌های جایگاه نیکوکاران (بهشت) را بنویسید.</p> <p>پاسخ: ۱) بهشت آماده استقبال و پذیرایی از آنهاست.</p> <p>۲) زمانی که بهشتیان سر رسند، درهای بهشت را به روی خود گشوده می‌بینند.</p> <p>۳) بهشت « هشت » در دارد که بهشتیان از آن درها وارد می‌شوند.</p> <p>۴) از هر دری فرشتگان برای استقبال به سوی بهشتیان می‌آیند و به آنها « سلام » می‌کنند.</p> <p>۵) هر یک از بهشتیان در درجه‌ای خاص از بهشت قرار می‌گیرند.</p>	۲
۷۵	<p>کدام گروه، با « پیامبران » از یک در وارد بهشت می‌شوند؟</p> <p>الف) مؤمنان ☐ ب) صدیقان ☒ ج) شهیدان ☐ د) فقیهان ☐</p>	۳
۷۵	<p>زمانی که فرشتگان به استقبال رستگاران و بهشتیان در بهشت می‌آیند، به آنان چه می‌گویند؟</p> <p>پاسخ: فرشتگان به بهشتیان « سلام می‌کنند » و به آنان می‌گویند: « خوش آمدید؛ وارد شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید. »</p>	۴
۷۵	<p>رستگاران در پاسخ محبت‌های فرشتگان الهی در بهشت چه می‌گویند؟</p> <p>پاسخ: « خدای را سپاس که به وعده خود وفا و این جایگاه { بهشت } را به ما عطا کرد. »</p>	۵
۷۵	<p>رستگاران بهشتی هر چه دل‌هایشان تمنا و دیدگان‌شان را خوش آید، آماده می‌بینند.</p> <p>صحيح ☒ غلط ☐</p>	۶
۷۵	<p>سپاس خدا توسط رستگاران، معلول و نتیجه چیست؟</p> <p>پاسخ: معلول و نتیجه زدودن و دور کردن حزن و اندوه و رنج و درماندگی از آنان است.</p>	۷
۷۵	<p>بالاترین نعمت بهشت که رستگاران آن را می‌یابند و از آن مسرورند، چیست؟</p> <p>پاسخ: رسیدن به مقام خشنودی خدا (= کسب رضایت الهی)</p>	۸
۷۵	<p>بهشتیان در بهشت با چه کسی هم صحبت‌اند و با چه جمله‌ای مترنم‌اند؟</p> <p>پاسخ: بهشتیان با « خدا » هم صحبت‌اند و با جمله « خدایا! تو پاک و منزهی » مترنم‌اند.</p>	۹

۷۵	چرا بهشت برای بهشتیان، « سرای سلامتی » یا « دار السلام » است؟ پاسخ: زیرا هیچ نقصانی، اندوهی، غصه‌ای، خوف و ترسی، عجزی، بیماری‌ای، جهلی، مرگ و هلاکتی، و خلاصه، هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا نیست.	۱۰
۷۵	کدام گزینه، بیانگر ویژگی جایگاه نیکوکاران در بهشت نیست؟ الف) نعمت‌های دائمی آن هیچ گاه خستگی و سستی و ملامت نمی‌آورد. ☐ ب) در آنجا انسان، همیشه احساس طراوت و تازگی می‌کند. ☐ ج) هیچ ناراحتی و رنجی در آنجا برای بهشتیان نیست. ☐ د) همه بهشتیان از یک در وارد بهشت می‌شوند و جایگاه یکسانی دارند. ☒	۱۱
۷۵	دوستان و هم‌نشینان انسان بهشتی در بهشت، چه کسانی هستند؟ پاسخ: پیامبران، راستگویان، شهیدان و نیکوکاران (و آنان چه نیکو هم‌نشینانی هستند.)	۱۲
۷۶	زنان و مردان بهشتی، چگونه در بهشت به سر می‌برند و زندگی آنان در آنجا چگونه است؟ پاسخ: در «زیباترین» و «جوان‌ترین» صورت و قیافه در بهشت به سر می‌برند. زندگی آنان در آنجا، سرشار از «عشق»، «لذت» و «سرور» است.	۱۳
۷۶	« همسران بهشتی » چه ویژگی‌هایی دارند؟ پاسخ: « خوش رفتار و زیبا رو»، « جوان و شاداب»، « پاک و طاهر»، « خوش و خرم» و پیوسته « عاشق و خرسند» از همسر خود هستند.	۱۴
۷۶	پس از پایان محاکمه قیامت، دوزخیان چگونه وارد « جهنم » می‌شوند؟ پاسخ: دوزخیان، گروه‌گروه به سوی جهنم رانده می‌شوند و در حالی که در غل و زنجیر بسته شده‌اند، در جایگاهی تنگ افکنده می‌شوند.	۱۵
۷۶	آتش جهنم، چگونه است و نتیجه و حاصل چیست؟ پاسخ: « بسیار سخت و سوزاننده » است. این آتش، حاصل و نتیجه « عمل خود انسان‌ها » است و برای همین، از درون جان آنها شعله می‌کشد.	۱۶
۷۶	زمانی که ناله حسرت دوزخیان بلند می‌شود، چه می‌گویند؟ بنویسید. پاسخ: می‌گویند: « ما در دنیا نماز نمی‌خواندیم » و « از محرومان دستگیری نمی‌کردیم »؛ « همراه بدکاران در معصیت خدا فرو رفتیم » و « روز رستاخیز را تکذیب کردیم. »	۱۷
۷۶	حسرت دوزخیان با چه عباراتی بیان شده است؟ بنویسید. پاسخ: (۱) ای کاش خدا را فرمان می‌بردیم و پیامبر او را اطاعت می‌کردیم. (۲) ای کاش فلان شخص را به عنوان دوست خود انتخاب نمی‌کردیم. (۳) دریغ بر ما، به خاطر آن کوتاهی‌هایی که در دنیا کرده‌ایم.	۱۸

۷۶	حسرت دوزخیان، معلول و نتیجه چیست؟ پاسخ: «عدم پذیرش فرمان خدا و پیامبر او»، «انتخاب دوست بد» و «کوتاهی های خود آنها در دنیا»	۱۹
۷۶	چه کسانی در قیامت این گونه به خداوند می گویند: «پروردگارا! شقاوت بر ما چیره شد و ما مردمی گمراه بودیم.» و چه درخواستی از خدا می کنند؟ پاسخ: «دوزخیان»؛ «ما را از اینجا { دوزخ } بیرون بر که اگر به دنیا بازگردیم، { عمل صالح } انجام می دهیم.»	۲۰
۷۷	پاسخ قطعی خداوند به دوزخیان که خواهان بازگشت دوباره به دنیا را دارند، چیست؟ پاسخ: این است که «آیا در دنیا به اندازه کافی به شما عمر ندادیم تا هر کس می خواست به راه راست آید؟» «ما می دانیم که اگر به دنیا بازگردید، همان راه گذشته را پیش می گیرید.»	۲۱
۷۷	دوزخیان، سبب گمراهی خود را گاهی چه کسانی می شمارند؟ پاسخ: می گویند: «شیطان» و «بزرگان و سروران ما» سبب گمراهی ما شدند.	۲۲
۷۷	شیطان در پاسخ دوزخیان که او را علت گمراهی خود معرفی می کنند، چه می گوید؟ پاسخ: «خدا به شما وعده راست داد و من به شما وعده دروغ دادم؛ اما من بر شما تسلطی نداشتم. من فقط شما را فرا خواندم و شما نیز مرا پذیرفتید. مرا ملامت نکنید، خود را ملامت کنید.»	۲۳
۷۷	چرا دوزخیان، به نگهبانان جهنم رو می آورند و آنها در جوابشان می گویند؟ پاسخ: «تا آنها، برایشان از خداوند تخفیفی بگیرند» ولی فرشتگان { نگهبانان دوزخ } می گویند: «مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟» آنان می گویند: «بلی!» فرشتگان نیز تقاضای آنها را نمی پذیرند و درخواستشان را بی جا می دانند.»	۲۴
۷۸	رابطه میان «عمل» و «پاداش» و «کیفر» چند گونه است؟ بنویسید. رابطه میان «عمل» و «جزای آن» چند گونه است؟ آنها را نام ببرید. پاسخ: (۱) قرار دادی (۲) نتیجه طبیعی خود عمل (طبیعی) (۳) تجسم خود عمل	۲۵
۷۸	از میان رابطه های میان عمل و جزای آن «رابطه قرار دادی» را توضیح دهید. پاسخ: گاهی پاداش و کیفر بر اساس مجموعه ای از قراردادها تعیین می شود؛ مانند اینکه «اگر کارگر در طول روز، کار معینی را انجام دهد، دستمزد مشخصی در برابر آن کار دریافت می کند.» همچنین، «اگر کسی مرتکب جرمی شود، مطابق با قوانین و مقررات به پرداخت جریمه نقدی یا زندان و نظایر آن محکوم می شود.» رابطه میان آن کارها و این گونه پاداش ها و کیفرها، یک رابطه «قراردادی» است و انسان ها می توانند با وضع قوانین جدید این رابطه ها را تغییر دهند.	۲۶
۷۹	تناسب میان جرم و کیفر در کدام رابطه باید باشد، تا «عدالت» برقرار گردد؟ الف) قراردادی ☒ ب) طبیعی ☐ ج) برزخی ☐ د) حقیقی ☐	۲۷

۲۸	از میان رابطه‌های میان عمل و جزای آن « نتیجه طبیعی خود عمل » را توضیح دهید. پاسخ: گاهی پاداش و کیفر، محصول طبیعی خود عمل است و انسان‌ها نمی‌توانند آن را تغییر دهند، بلکه باید خود را با آن « هماهنگ » کنند و با « آگاهی کامل از آن »، برنامه زندگی خود را تنظیم و سعادت زندگی خویش را تأمین کنند. مثلاً « اگر کسی سیگار بکشد و بهداشت را رعایت نکند، به امراض گوناگونی مبتلا می‌شود. » همچنین، « اگر کسی اهل مطالعه و تحقیق باشد، به طور طبیعی به علم و آگاهی دست می‌یابد » یا « اگر روزانه ورزش کند، به سلامت و تندرستی خود کمک کرده است. »	۷۹
۲۹	کدام نوع رابطه میان عمل و جزای آن، « عمیق تر » و « کامل تر » است؟ الف) تجسم عمل ☒ ب) تجسم علم ☐ ج) طبیعی ☐ د) قراردادی ☐	۷۹
۳۰	آنچه انسان با خود به قیامت می‌برد، چیست؟ پاسخ: « باطن اعمالی است که اکنون در دنیا قابل مشاهده نیست. »	۷۹
۳۱	هر عملی چند جنبه دارد؟ آنها را نوشته، با هم مقایسه نمایید. پاسخ: « دو » جنبه؛ « ظاهری » و « باطنی ». « جنبه ظاهری »؛ بعد از عمل از بین می‌رود اما « جنبه باطنی »، هرگز از بین نمی‌رود و در « روح » هر انسانی باقی می‌ماند. بنابراین، هر عملی که ما در زندگی دنیوی انجام می‌دهیم، حقیقت و باطن آن عمل در « جهان آخرت » به صورت زشت یا زیبا، لذت بخش یا دردآور، مجسم می‌شود و انسان خود را در میان باطن اعمال خود می‌بیند. پس؛ آنچه در روز « قیامت » به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می‌شود، « عین عمل » ماست.	۷۹
۳۲	آنچه در روز « قیامت » به عنوان پاداش یا کیفر به ما داده می‌شود، چگونه است؟ با ذکر مثال توضیح دهید. پاسخ: « عین عمل ماست. »؛ به عنوان مثال « کسی که مال یتیمی را به ناحق می‌خورد، اگر باطن و چهره واقعی عمل او در همین دنیا برملا شود، همگان خواهند دید که او در حال خوردن { آتش } است اما در دنیا این آتش آشکار نمی‌شود و هنگامی که وارد جهان آخرت می‌شود و پرده‌ها کنار می‌رود، حقیقت و باطن عمل عیان و آشکار می‌گردد و آتش از درون او زبانه می‌کشد.	۷۹
۳۳	آیه شریفه ۱۰، نساء: « إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا » « به کدام نوع رابطه میان « عمل » و « جزای آن » اشاره دارد؟ پاسخ: رابطه سوم (یعنی، تجسم خود عمل).	۷۹
۳۴	« برای تو ناچار هم‌نشینی خواهد بود که هرگز از تو جدا نمی‌گردد و با تو دفن می‌شود. آن گاه آن هم‌نشین در رستاخیز با تو برانگیخته می‌شود و تو مسئول آن هستی. پس دقت کن، هم‌نشینی که انتخاب می‌کنی، نیک باشد. » الف) نصایح بالا، از زبان کدام معصوم نقل شده است؟ پاسخ: رسول خدا(ص) ب) آن هم‌نشین، چه نام دارد؟ پاسخ: « عمل » یا « کردار » انسان.	۷۹
۳۵	چرا رسول خدا(ص) به یکی از یاران خود نصیحت می‌کند که در انتخاب هم‌نشین(عمل) دقت کند؟ پاسخ: زیرا اگر هم‌نشین او، « نیک » باشد مایه « انسش » خواهد بود و در غیر این صورت، موجب « وحشت » او می‌شود.	۷۹

۳۶	در عرصه « قیامت » چه چیزی از اعمال، برای انسان نمایان می‌شود؟ پاسخ: تصویر اعمال انسان یا گزارشی از عمل وی، نمایش داده نمی‌شود؛ بلکه « خود عمل » نمایان می‌شود و هر کس « عین عمل » خود را می‌بیند.	۷۹
ردیف	درس هشتم (آهنگ سفر)	صفحه
۱	سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس « رفتار آنان در دنیا » تعیین می‌شود. صحیح ☒ غلط ☐	۸۶
۲	هدف از خلقت انسان، چیست؟ پاسخ: « عبادت و بندگی خدا » و « رسیدن به مقام قرب » اوست.	۸۶
۳	چه کسی در دنیا زندگی لذت‌بخش و مطمئن و در آخرت رستگاری و خوشبختی ابدی را به دست خواهد آورد؟ پاسخ: هر کس هدف عبادت و بندگی خدا و رسیدن به مقام قرب او را دریابد و زندگی خود را در مسیر این هدف قرار دهد.	۸۶
۴	ما برای رسیدن به هدف بزرگ عبودیت خداوند و مقام قربی او، لازم است چگونه عمل کنیم؟ پاسخ: لازم است برنامه‌ریزی کنیم و قدم در راهی بگذاریم که پایان و سرانجامی زیبا داشته باشد و در راهی قرار نگیریم که خود را گرفتار آتش دوزخ کرد.	۸۶
۵	برای گام گذاشتن در مسیر بندگی و اطاعت خدا و همچنین برای ثابت قدم ماندن در این راه، شایسته است چه اقداماتی را انجام دهیم؟ (۴ مورد) پاسخ: (۱) تصمیم و عزم برای حرکت (۲) عهد بستن با خدا (۳) مراقبت (۴) محاسبه و ارزیابی	۸۷
۶	به سوالات زیر پاسخ دهید: الف) « عزم » به چه معناست؟ پاسخ: به معنای « اراده » و « قصد » است. ب) آدمی با « اراده » و « عزم »، آنچه را که انتخاب کرده است، « » می‌سازد. (عملی - علمی) ج) عزم و اراده انسان‌ها، « یکسان » است. صحیح ☒ غلط ☐ د) هر قدر عزم « قوی‌تر » باشد، رسیدن به هدف « » است. (سخت‌تر - آسان‌تر) ه) دو مورد از آثار عزم قوی را نام ببرید. پاسخ: (۱) استواری بر هدف (۲) شکیبایی و تحمل سختی‌ها برای رسیدن به آن هدف. و) کارهای بزرگ، عزم بزرگ می‌خواهد. صحیح ☒ غلط ☐ ز) افرادی که عزم و اراده ضعیف دارند را با صاحبان عزم قوی مقایسه نمایید. پاسخ: آنان که عزم و اراده ضعیفی دارند، در برابر تند باد حوادث تاب نمی‌آورند و مشکلات راه آنان را به عقب‌نشینی وادار می‌کند اما آنان که عزم قوی دارند، سرنوشت را به دست حوادث نمی‌سپارند و با قدرت به سوی هدف قدم بر می‌دارند. (داستان زندگی پیامبران و بزرگان دین، گواه این مدعاست.)	۸۷
۷	از موارد گام گذاشتن در مسیر بندگی و اطاعت خدا و همچنین برای ثابت قدم ماندن در این راه، قدم دوم یعنی؛ (عهد بستن با خدا) را توضیح دهید. پاسخ: کسی که راه سعادت را که همان « بندگی خداست »، شناخته و می‌خواهد در این مسیر قدم بگذارد، با خدای خود پیمان می‌بندد که آنچه را خداوند برای رسیدن به این هدف مشخص کرده‌است، انجام دهد و خداوند را « خشنود » سازد. چقدر زیباست که خداوند، « راه سعادت » ما را قرین « رضایت خود » ساخته است.	۸۷

۸۷	۸	چه زمانی خدا از ما «راضی» و «خشنود» و چه زمانی از ما «ناخشنود» خواهد بود؟ پاسخ: زمانی خدا از ما راضی و خشنود خواهد بود که ما «در مسیر سعادت و خوشبختی خود» گام برداریم؛ و زمانی از ما ناخشنود خواهد بود که «به خود ظلم کنیم و در مسیر هلاکت خویش» قدم برداریم.
۸۸	۹	در باره عهد خود با خدا خوب است، دو پیشنهاد را انجام دهیم؛ آن‌ها را بنویسید. پاسخ: اول: برای عهد بستن با خدا، بهترین زمان‌ها را انتخاب کنیم. بعد از نماز، شب‌های قدر و شب و یا روز جمعه زمان‌های خوبی برای عهد بستن با خدا هستند. دوم: عهد و پیمان خود را در زمان‌های معینی، مانند آخر هر هفته، آخر ماه یا شب‌های قدر هر سال، تکرار کنیم تا استحکام بیشتر پیدا کند و به فراموشی سپرده نشود.
۸۸	۱۰	باقی ماندن بر پیمان خود با خدا و وفای بر عهد، چه نتیجه‌ای را در پی دارد؟ شکستن پیمان چگونه است؟ پاسخ: «رضایت خدا را در پی دارد» همچنین، شکستن پیمان «شرمندگی در مقابل او» را به دنبال می‌آورد.
۸۸	۱۱	چرا از عهدی که ابتدا بسته می‌شود، مانند نوزاد تازه متولد شده باید «مراقبت» کرد؟ پاسخ: «تا با عهد شکنی، آسیب نبیند.»
۸۸	۱۲	حدیث امام علی(ع) که در آن می‌فرمایند: «گذشت ایام، آفاتی در پی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌ها و کارها می‌شود.» با کدام یک از اقدامات مربوط به گام گذاشتن در مسیر بندگی و اطاعت خدا و ثابت قدم ماندن در این راه، «ارتباط» دارد؟ پاسخ: «مراقبت»
۸۸	۱۳	کسی که عهدمی بندد هر روز نیم ساعت قبل از طلوع آفتاب، از خواب برخیزد و پس از نماز صبح، یک صفحه قرآن بخواند؛ باید مراقب چه چیزهایی باشد؟ پاسخ: باید مراقب باشد که «کارهای دیگر، او را به خود مشغول نکند و این تصمیم خود را فراموش نکند» و نیز «عواملی را که سبب سستی در اجرای این تصمیم می‌شود، از سر راه بردارد.»
۸۸	۱۴	چرا بعد از مراقبت، نوبت «محاسبه» است؟ پاسخ: تا میزان موفقیت و وفاداری به عهد، به دست آید و عوامل موفقیت یا عدم آن، شناخته شود.
۸۸	۱۵	بعد از محاسبه، اگر معلوم شود که در انجام عهد خود با خدا موفق بوده‌ایم، چه کاری را خوب است انجام دهیم؟ چرا؟ پاسخ: «سپاس و شکرگزاری خداوند؛ زیرا می‌دانیم که او بهترین پشتیبان ما در انجام پیمان‌هاست.»
۸۸ و ۸۹	۱۶	اگر پس از محاسبه خود، معلوم شود که سستی ورزیده‌ایم باید چه کاری را انجام بدهیم؟ پاسخ: باید خود را سرزنش کنیم و مورد عتاب قرار دهیم و از خداوند طلب بخشش کنیم و با تصمیم قوی‌تر دوباره با خداوند عهد ببندیم و وارد عمل شویم. یادمان باشد که یک حسابرسی بزرگ در قیامت در پیش داریم و اگر خودمان در اینجا به حساب خود نرسیم، در قیامت به طور جدی اعمال ما را محاسبه خواهند کرد. پیامبر اکرم(ص) فرمود: «به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند.»

۸۹	۱۷	بهتر است چه زمانی به محاسبه خود پردازیم؟ پاسخ: بهتر است « هر شب » کارهای خود را ارزیابی کنیم و در « پایان هفته » نیز به حساب آن هفته، رسیدگی کنیم. همچنین، سالی یک بار برنامه سال خود را مرور کنیم.
۸۹	۱۸	یکی از بهترین زمان های محاسبه سالانه، چه موقع است؟ چرا؟ پاسخ: « شب های قدر ماه مبارک رمضان است » تا بتوانیم بر اساس آن، تصمیم های بهتری برای آینده بگیریم.
۸۹	۱۹	از نظر امیرالمؤمنین علی(ع)، زیرک ترین انسان ها کیست؟ زمانی که سؤال شد، « چگونه؟ » چه فرمود؟ پاسخ: کسی که « از خود » و « عمل خود » برای « بعد از مرگ » حساب بکشد. (یعنی، چون صبح تا شب به کار و زندگی پرداخت، در شب به خود برگردد و بگوید: « ای نفس! امروز روزی که بر تو گذشت و دیگر باز نمی گردد، خدا درباره این روز از تو خواهد پرسید که آن را چگونه گذارندی و در آن چه کردی؟ آیا به یاد او و سپاس از او بودی؟ آیا گره از کار فروبسته مؤمنی گشودی؟ آیا گرد غم از چهره های زدودی؟ و ... »)
۹۱	۲۰	برترین اسوه ها، چه کسانی هستند؟ پاسخ: « پیامبر اکرم (ص) و اهل بیت ایشان (ع) ».
۹۱	۲۱	چرا برای حرکت در مسیر هدف، وجود اسوه و الگوهایی که راه را با موفقیت طی کرده و به مقصد رسیده اند، « بسیار ضروری » است؟ پاسخ: زیرا وجود این الگوها؛ (۱) به ما ثابت می کند که این راه، موفقیت آمیز است. (۲) می توان از تجربه آنان استفاده نمود و مانند آنان عمل کرد. (۳) از همه مهم تر؛ اینکه، می توان از آنان کمک گرفت و به دنبال روی از آنان « سریع تر » به هدف رسید.
۹۱	۲۲	قرآن کریم، نیکوترین اسوه را چه کسی معرفی نموده است؟ پاسخ: رسول خدا(ص) {قرآن کریم می فرماید: «رسول خدا(ص)، برای شما نیکوترین اسوه است. » }
۹۱	۲۳	پیامبر اکرم (ص)، ما را به الگو گرفتن از چه کسانی دعوت کرده اند؟ چرا؟ پاسخ: « اهل بیت خویش »؛ زیرا به عنوان انسان هایی برتر، مسیر زندگی خود را با موفقیت پیموده اند و پیروی از آنان موجب رستگاری و نجات انسان می شود.
۹۱	۲۴	اگر از شما سؤال شود که: « چگونه می شود انسان های بزرگی را که در حدود ۱۴۰۰ سال قبل زندگی کرده اند، اسوه قرار داد؟ » چه پاسخ خواهید داد؟ پاسخ: « اسوه بودن آن بزرگان مربوط به اموری که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می کنند، نیست. وسایل حمل و نقل، وسایل خانه، امکانات شهری، شکل و جنس پارچه ها و لباس ها از این قبیل اند. اسوه بودن در اموری است که همواره برای بشر خوب و با ارزش بوده اند و با گذشت زمان، حتی درک بهتری از آن ها نیز به دست آمده است.

۲۵	طبق نقل امام حسین(ع) از پدر گرامی خویش، رسول خدا(ص) در منزل، اوقات خویش را به چند دسته تقسیم می کرد؟ بنویسید.
۹۱	پاسخ: «سه قسمت»؛ (۱) قسمتی برای عبادت. (۲) قسمتی برای اهل خانه. (۳) قسمتی برای رسیدگی به کارهای شخصی. (سپس آن قسمتی را که به خود اختصاص داده بود، میان خود و مردم تقسیم می کرد و مردم را به حضور می پذیرفت و به کارهایشان رسیدگی می کرد.)
۲۶	از حدیث بالا (سؤال ۲۵)، چه چیزی به دست می آید؟ پاسخ: «برنامه ریزی» و «تقسیم زمان»، درس و الگویی همیشگی است که از حدیث بالا به دست می آید.
۲۷	اگر سؤال شود: «پیامبر(ص) یک انسان معصوم است؛ چگونه می توان ایشان را اُسوه قرار داد و مثل او عمل کرد؟» چه پاسخی باید بدهیم؟ پاسخ: «ما، ایشان را اُسوه کامل خود قرار می دهیم؛ چون می دانیم که هر کاری که انجام داده، دُرُست بوده و مطابق دستور خداوند بوده است. اما اُسوه قرار دادن ایشان، به این معنا نیست که ما عین او باشیم و در همان خد عمل کنیم، بلکه بدین معناست که در حدّ توان از ایشان پیروی کنیم و خود را به راه و روش ایشان نزدیک تر کنیم.»
۲۸	چرا در میان موجودات، فقط «انسان» ممکن است زمان هرز رفته و تلف شده داشته باشد؟ پاسخ: زیرا موجودی «مختار» است، می تواند با انتخاب صحیح به هدف های خود برسد و می تواند با عدم استفاده از این نعمت الهی، زمان هرز رفته و تلف شده داشته باشد؛ در حالی که موجودات دیگر از این نعمت محروم اند.
۲۹	مقصود از این که رسول خدا(ص)، برای مسلمانان «اُسوه» است، چیست؟ پاسخ: یعنی «می توان به راه او رفت» و از ایشان «تبعیت» نمود.
ردیف	درس نهم: (دوستی با خدا)
۹۹	سرچشمه بسیاری از تصمیم ها و کارهای انسان، چیست؟ پاسخ: «محبت» و «دوستی».
۹۹	فعالیت هایی که آدمی در طول زندگی انجام می دهد، ریشه در «دل بستگی ها» و «محبت های» او دارد.
۹۹	کدام عامل، به زندگی آدمی جهت می دهد؟ پاسخ: «محبت ها»
۹۹	عبارت: «به هر میزان که محبت شدیدتر باشد، تأثیر آن نیز در زندگی عمیق تر و گسترده تر است.» را با ذکر مثال توضیح دهید. پاسخ: مثلاً کسی که دوستدار ثروت است، سمت و سوی همه کارهای خود را رسیدن به ثروت قرار می دهد. کسی که شیفته مُد است، دل مشغولی شب و روز او دست یافتن به آخرین مُدهاست و کسی که محبوب و معشوق خود را دانشمند یا هنرمندی قرار می دهد، ظاهر و حتی سبک زندگی خود را شبیه وی می سازد.

۹۹	۵	به اعتقاد علامه محمد تقی جعفری، اگر بخواهیم بدانیم « یک انسان چقدر ارزش دارد؟ » باید چه کاری را انجام دهیم؟ وی به کلام کدام معصوم، استناد می کند؟ پاسخ: باید ببینیم « به چه چیزی علاقه دارد؟ » و « به چه چیزی عشق می ورزد؟ » وی به کلام امام علی(ع) که می فرماید: « ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می دارد. » استناد می کند.
۹۹	۶	ایات زیر، با کلام کدام معصوم(ع) ارتباط دارد؟ آن را بنویسید. « تا در طلب گوهر کانی، کانی تا در هوس لقمه نانی، نانی این نکته رمز اگر بدانی، دانی هر چیز که در جستن آنی، آنی » پاسخ: کلام امام علی(ع) که می فرماید: « ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می دارد. »
۱۰۰	۷	اگر انسان دل به سرچشمه کمالات و زیبایی ها سپارد و قلب خود را جایگاه او کند، چه نتیجه ای دارد؟ پاسخ: « زندگی اش رنگ و بوی دیگری می یابد. »
۱۰۰	۸	افزایش محبت انسان نسبت به خداوند، معلول و نتیجه چیست؟ پاسخ: « معلول و نتیجه بیش تر شدن ایمان انسان، نسبت به خداوند است. »
۱۰۰	۹	عشق و محبت الهی، چه نتایجی برای انسان دارد؟ بنویسید. پاسخ: (۱) افسردگی، ترس و یأس را از بین می برد و به انسان نشاط، شجاعت و قدرت می بخشد. (۲) تنبل را چالاک و زرنک، بخیل را بخشنده، کم طاقت و ناشکیبا را صبور و شکیبا می کند. (۳) آدمی را از خودخواهی به ایثار و از خودگذشتگی می رساند. (۴) مانند اکسیری است که مرده را حیات می بخشد و زندگی حقیقی را به وی عطا می کند.
۱۰۰	۱۰	چرا محبت و عشق به خدا، « چون اکسیری است که مرده را حیات می بخشد و زندگی حقیقی به وی عطا می کند؟ » پاسخ: به دلیل این که قلب انسان، جایگاه خداست و جز با او، آرام و قرار نمی یابد.
۱۰۰	۱۱	حدیث امام صادق(ع): « قلب انسان حرم خداست؛ در حرم خدا، غیر خدا را جا ندهید. » با کدام آیه قرآنی، ارتباط معنایی دارد؟ بنویسید. پاسخ: « وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ إِندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ »
۱۰۱	۱۲	راه های افزایش محبت به خدا را نام ببرید. آثار محبت به خدا را فقط نام ببرید. پاسخ: (۱) پیروی از خداوند (۲) دوستی با دوستان خدا (۳) بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان
۱۰۱	۱۳	به میزانی که انسان به دستورات کسی احترام بگذارد و فرمان های او را انجام دهد، چه نتیجه ای دارد؟ پاسخ: محبت و دل بستگی به او را در وجود خود « بیش تر » می کند؛ به خصوص وقتی که این دستورها از جانب « خدا » باشد که بهترین و مفیدترین راهنمایی ها را به انسان کرده است.

۱۰۱	۱۴	برخی می‌گویند: « اگر قلب انسان با خدا باشد، کافی است و عمل به دستورات او ضرورتی ندارد، آن چه اهمیت دارد، درون و باطن انسان است، نه ظاهر او. » این جمله را تحلیل کنید. پاسخ: این توجیه، با کلام خداوند سازگار نیست. خداوند، « عمل » به دستوراتش را که توسط پیامبر(ص) ارسال شده است، شرط اصلی دوستی با خود اعلام می‌کند.
۱۰۱ و ۱۰۲	۱۵	باتوجه به آیه « قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ » به سؤالات زیر پاسخ دهید: الف) آیه، با کدام یک از راه‌های افزایش محبت به خدا ارتباط دارد؟ پاسخ: پیروی از خداوند ب) خداوند، شرط اصلی دوستی با خود را چه چیزی اعلام می‌کند؟ پاسخ: عمل به دستوراتش را که توسط پیامبر ارسال شده است. ج) اگر کسی خدا را دوست دارد، باید چه کاری را انجام دهد؟ چرا؟ پاسخ: باید از « پیامبرش » پیروی کند { تا خدا او را دوست بدارد و گناهانش را ببخشد. }
۱۰۲	۱۶	حدیث امام صادق(ع) که در آن می‌فرماید: « ما أَحَبَّ اللَّهُ مِنْ عَصَاهُ ؛ کسی که از فرمان خدا سرپیچی می‌کند، او را دوست ندارد. » با کدام یک از راه‌های افزایش محبت به خدا و کدام آیه ارتباط دارد؟ پاسخ: « پیروی از خداوند » - و با آیه « قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ » ارتباط معنایی دارد.
۱۰۲	۱۷	عبارت‌های زیر را با حرف (ص / غ) مشخص کنید: الف) خداوند، در خواسته‌هایش فقط و فقط به « مصلحت » ما نظر دارد. (ص) ب) خداوند، خیرخواهانه به ما هشدار می‌دهد و ما را به کارهایی که به نفع ماست، راهنمایی می‌کند. (ص)
۱۰۲	۱۸	اگر احساس کنیم برخی خواسته‌های خداوند سخت است، باید مطمئن باشیم که این دستور برای رستگاری ما « ضروری » است.
۱۰۳	۱۹	از راه‌های افزایش محبت به خدا « دوستی با دوستان او » را توضیح دهید. پاسخ: اگر می‌خواهیم محبت خداوند در دلمان خانه کند، باید محبت کسانی را که رنگ و نشانی از او دارند و خداوند محبت و دوستی آنان را به ما توصیه کرده، در دل جای دهیم و هر میزان که این علاقه بیش‌تر و قوی‌تر باشد، محبت ما نیز به او فزون‌تر می‌شود.
۱۰۳	۲۰	دوستی با چه کسانی، همان دوستی با خداوند و محبت به آنان در مسیر محبت به اوست؟ پاسخ: انبیا و اولیای الهی و مجاهدان راه‌حق و آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت کردند، دوستان او هستند و برترین این دوستان، رسول خدا (ص) و اهل بیت ایشان (ع) می‌باشند که با تمام وجود به خدا عشق ورزیدند و زندگی خود را در اطاعت کامل او سپری کردند.

۱۰۳	از راه‌های افزایش محبت به خدا « بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان » را توضیح دهید. پاسخ: عاشق روشنایی، از تاریکی می‌گریزد و آن کس که به دوستی با خدا افتخار می‌کند، با هر چه ضد خداست، مقابله می‌نماید. او دوستدار حق و دشمن باطل است. عاشقان خدا پرچمدار مبارزه با ستم و ستمگران بوده‌اند. همه پیامبران، از حضرت نوح(ع) و حضرت ابراهیم(ع) تا پیامبر اسلام(ص) زندگی خود را در مبارزه با ستم و پلیدی گذراندند و پرچم مبارزه را از نسلی به نسل بعد منتقل کردند. <u>نمی‌شود</u> کسی دوستدار خداوند باشد، اما زشتی و ستم را در جامعه ببیند و سکوت اختیار کند.	۲۱
۱۰۳	کدام موضوع، در برنامه تمام پیامبران الهی بوده و بیش تر آنان در این راه به شهادت رسیدند؟ پاسخ: « جهاد در راه خدا »	۲۲
۱۰۳	بیش تر پیامبران الهی، در حال « مبارزه با ستمگران » به شهادت رسیدند.	۲۳
۱۰۳	رنج و محرومیت مردم فلسطین، یمن، سوریه، عراق، بحرین و... نمونه آشکاری از رفتار مستکبران است که جز با « » بر طرف نخواهد شد. الف) صلح ☐ ب) مبارزه ☒ ج) سیاست داخلی ☐ د) سیاست خارجی ☐	۲۴
۱۰۳	« دینداری » با چه چیزی آغاز می‌شود و چه چیزی را به دنبال می‌آورد؟ پاسخ: با « دوستی خدا » آغاز می‌شود و « برائت و بیزاری از دشمنان خدا » را به دنبال می‌آورد.	۲۵
۱۰۳	اگر کسی بخواهد قلبش را خانه خدا کند، باید چه چیزی‌هایی را از آن بیرون کند؟ پاسخ: « شیطان » و « امور شیطانی »	۲۶
۱۰۳	پایه و اساس بنای اسلام، کدام جمله است و مرگب از چیست؟ پاسخ: « لا اله الا الله »؛ مرگب از یک « نه » و یک « آری » است. « نه » به هر چه غیر خدایی و « آری » به خدای یگانه.	۲۷
۱۰۳	« دینداری » بر چند پایه استوار است؟ آن‌ها را بنویسید. پاسخ: « دو » پایه؛ ۱- تولی (دوستی با دوستان خدا) ۲- تبری (بیزاری از باطل و پیروان او)	۲۸
۱۰۳	سفارش امام خمینی (ره) به مسلمانان جهان: « باید مسلمانان، فضای سراسر عالم را از محبت و عشق نسبت به ذات حق و نفرت و بغض عملی نسبت به دشمنان خدا لبریز کنند. » با کدام یک از راه‌های افزایش معرفت به خداوند، « ارتباط » دارد؟ و بر اساس کدام تحلیل بیان شده است؟ پاسخ: « بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان » - « هر چه دوستی با خداوند عمیق تر باشد، نفرت از باطل نیز عمیق تر خواهد بود. »	۲۹
ردیف		درس دهم: (باری از نماز و روزه)
۱۱۰	صفحه	۱
۱۱۰	ستون خیمه دین و نشانه وفاداری ما به عهد خویش با خدا، کدام است؟ الف) نماز ☒ ب) روزه ☐ ج) خمس ☐ د) زکات ☐	۱

۱۱۰	جامعه اسلامی و فرد مسلمانان با « » شناخته می‌شود. پاسخ: نماز	۲
۱۱۰	در جامعه و خانواده‌ای که نماز راه نیافته، گویا « » وارد نشده است. پاسخ: اسلام	۳
۱۱۰	جوامع اسلامی در سراسر جهان با آمدن کدام ماه، حال و هوای معنوی پیدا می‌کنند و رفتار مردمش عوض می‌شود؟ الف) مُحَرَّم ☐ ب) رمضان ☒ ج) عید غدیر ☐ د) همه موارد ☐	۴
۱۱۱	انسان با عمل به برنامه، احکام و دستورات آن می‌تواند در مسیر عبودیت خدا گام بردارد و به رستگاری در دنیا و آخرت برسد؟ پاسخ: با پیروی از برنامه‌ای که خدای مهربان برای زندگی او تنظیم کرده که شامل احکام و وظایف گوناگونی در ارتباط با « خدا»، « انسان»، « خانواده»، « جامعه» و « خلقت» است.	۵
۱۱۱	چرا انسان دوست دارد حکمت و علت احکام و دستورات الهی را که به « مصلحت» اوست، بداند؟ پاسخ: « تا با معرفت بیش‌تر، دستورات الهی را انجام دهد.»	۶
۱۱۱	خدای متعال، همه فایده‌های احکام خود را از طریق آیات قرآن کریم و سخنان معصومان(ع) به اطلاع ما رسانده است. صحیح ☐ غلط ☒	۷
۱۱۱	دو فایده « نماز» را بنویسید. پاسخ: (۱) یاد خدا (۲) دوری از گناه	۸
۱۱۱	مهم‌ترین فایده « روزه»، کدام است؟ الف) یاد خدا ☐ ب) دوری از گناه ☐ ج) تقوا ☒ د) گزینه‌های الف و ب ☐	۹
۱۱۱	کدام فایده نماز با فایده روزه یعنی (تقوا)؛ « ارتباط» دارد؟ پاسخ: دوری از گناه	۱۰
۱۱۱	امام علی(ع)، مثل انسان‌های « بی تقوا» را به چه کسانی مانند کرده است؟ پاسخ: « مثل سوارکارانی هستند که سوار بر اسب‌های چموش و سرکشی شده‌اند که لجام را پاره کرده و اختیار را از دست سوارکار گرفته‌اند؛ به بالا و پایین می‌پرند و عاقبت، سوارکار را در آتش می‌افکنند.»	۱۱
۱۱۱	امام علی(ع)، مثل آدم‌های « باتقوا» را به چه کسانی مانند کرده است؟ پاسخ: « مثل سوارکارانی هستند که بر اسب‌های رام سوار شده‌اند و لجام اسب را در اختیار دارند و راه می‌پیمایند تا این که وارد بهشت شوند.»	۱۲
۱۱۱	تفاوت اصلی میان دو سوارکار که یکی « به هلاکت می‌رسد» و دیگری « به رستگاری»، چیست؟ پاسخ: در چموشی و سرکشی و لجام‌گسیختگی اسب یکی از آن‌ها و راهوار و مطیع بودن اسب دیگری است.	۱۳
۱۱۱	« تقوا» به چه معناست؟ پاسخ: به معنای « حفاظت» و « نگهداری»	۱۴
۱۱۱	« انسان با تقوا» به چه کسی گفته می‌شود؟ پاسخ: کسی که « خود نگهدار» است و خود را از گناه، « حفاظت» نماید.	۱۵

۱۱۲	انسان « باتقوا»، کسی که « خود نگهدار» است و خود را از گناه، « حفاظت» نماید؛ به چه معناست؟ پاسخ: یعنی بر خودش مسلط است و زمام و لجام نفس خود را در اختیار دارد و نمی‌گذارد نفس با سرکشی، او را در دره‌های هولناک گناه بیندازد.	۱۶
۱۱۲	چرا انسان « باتقوا»، می‌کوشد روز به روز بر توانمندی خود بیفزاید؟ پاسخ: تا اگر در شرایط گناه و معصیت قرار گرفت، آن قوت و نیرو او را حفظ کند و از آلودگی نکه دارد.	۱۷
۱۱۲	اگر از محضر قرآن کریم سؤال شود: « چگونه می‌توانیم تقوا را در خود به وجود آوریم که بتوانیم در مواقع خطر بر خود مسلط باشیم و از گناه دوری کنیم؟» چه پاسخی می‌دهد؟ پاسخ: قرآن کریم راه‌های متعددی برای کسب تقوا به ما نشان داده در این جا، به دو مورد مهم از آن‌ها یعنی « نماز» و « روزه» اشاره می‌کنیم.	۱۸
۱۱۲	انسانی که پنج بار در طول روز، نماز را به پا می‌دارد چه نتایج دارد؟ پاسخ: (۱) یاد خدا را در دل زنده می‌کند. (۲) حضور او را در جای جای زندگی احساس می‌کند.	۱۹
۱۱۲	توجه به حضور خداوند در زندگی و نظارت او بر اعمال انسان، چه نتایج دارد؟ پاسخ: موجب می‌شود تا انسان « دست به هر کاری نزند» و « از گناهان دوری کند.»	۲۰
۱۱۲	با توجه به عبارت قرآنی: « وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ» به سؤالات زیر پاسخ دهید: الف) آیه، به کدام یک از فواید « اقامه نماز» اشاره دارد؟ پاسخ: « دوری از گناه» یا « بازدارندگی از گناه» یا « دوری از زشتی و ناپسندی». ب) در آیه شریفه، از چه چیزی با عنوان « أَكْبَرُ» یاد شده است؟ پاسخ: « یاد و ذکر خداوند».	۲۱
۱۱۲ و ۱۱۳	برخی می‌گویند: « ما نماز می‌خوانیم اما تأثیر آن را کم‌تر در خود مشاهده می‌کنیم و معمولاً دست از رفتارهای قبلی بر نمی‌داریم.» پس چگونه نماز، بازدارنده انسان از زشتی‌ها و منکرات است؟ مطلب را با ذکر مثال توضیح دهید. پاسخ: تأثیر نماز به « تداوم» و به « میزان دقت و توجه ما» بستگی دارد. مثلاً اگر گفته شود که هر کس درس بخواند، موفق می‌شود، طبیعتاً موفقیت همه یکسان نیست و به « نحوه و کیفیت درس خواندن آن‌ها» بستگی دارد. بنابراین، اگر نمازهای روزانه خود را ترک نکنیم و دقت و توجه را در آن افزایش دهیم، از آن تأثیر خواهیم پذیرفت. نمی‌توان انتظار داشت خواندن چند رکعت نماز شتابزده و بدون رعایت آداب، تأثیر چندانی در ما داشته باشد. اگر تلاش کنیم روز به روز، نماز را با کیفیت بهتر و رعایت آداب آن انجام دهیم، به زودی تأثیر آن را خواهیم دید.	۲۲

۱۱۳	اگر به زندانیان و خلافکاران جامعه نگاه کنیم، می‌بینیم که چنین مجرمانی «کم‌تر از میان افراد نماز خوان هستند.»	۲۳																
۱۱۳	چه زمانی تأثیر نماز، بیش‌تر خواهد شد؟ پاسخ: هر قدر با توجه و دقت بیش‌تر انجام شود.	۲۴																
۱۱۳	اگر نماز را کوچک‌نشانیم و نسبت به آن چه در نماز می‌گوییم و انجام می‌دهیم درک صحیح داشته باشیم، چه نتایج خواهد داشت؟ پاسخ: نه تنها از گناهان که حتی از برخی مکروهات هم به تدریج دور خواهیم شد.	۲۵																
جدول زیر را کامل نمایید:		۲۶																
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">احتمالات در نماز</th> <th style="width: 50%;">نتایج آن‌ها</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>اگر در انجام به موقع نماز بکوشیم؟</td> <td>بی‌نظمی را از زندگی خود دور خواهیم کرد.</td> </tr> <tr> <td>اگر در پنج نوبت با لباس و بدن پاکیزه به نماز بایستیم؟</td> <td>آلودگی ظاهری ما کم‌تر خواهد شد.</td> </tr> <tr> <td>اگر شرط غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار را رعایت کنیم؟</td> <td>کم‌تر به کسب درآمد از راه حرام متمایل خواهیم شد.</td> </tr> <tr> <td>اگر هنگام گفتن تکبیر به بزرگی خداوند بر همه چیز توجه داشته باشیم؟</td> <td>به آن چه در مقابل خداوند قرار دارد، توجه نخواهیم کرد.</td> </tr> <tr> <td>اگر در رکوع و سجود، عظمت خداوند را در نظر داشته باشیم؟</td> <td>در مقابل مستکبران خضوع و خشوع نخواهیم کرد.</td> </tr> <tr> <td>اگر عبارت « اهدنا الصراط المستقیم » را صادقانه از خداوند بخواهیم؟</td> <td>به راه‌های انحرافی دست نخواهیم بست.</td> </tr> <tr> <td>اگر عبارت « غیر المغضوب علیهم ولا الضالین » را با توجه بگوییم؟</td> <td>خود را در زمره کسانی که خدا بر آن‌ها خشم گرفته و یا راه را گم کرده‌اند، قرار نخواهیم داد.</td> </tr> </tbody> </table>			احتمالات در نماز	نتایج آن‌ها	اگر در انجام به موقع نماز بکوشیم؟	بی‌نظمی را از زندگی خود دور خواهیم کرد.	اگر در پنج نوبت با لباس و بدن پاکیزه به نماز بایستیم؟	آلودگی ظاهری ما کم‌تر خواهد شد.	اگر شرط غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار را رعایت کنیم؟	کم‌تر به کسب درآمد از راه حرام متمایل خواهیم شد.	اگر هنگام گفتن تکبیر به بزرگی خداوند بر همه چیز توجه داشته باشیم؟	به آن چه در مقابل خداوند قرار دارد، توجه نخواهیم کرد.	اگر در رکوع و سجود، عظمت خداوند را در نظر داشته باشیم؟	در مقابل مستکبران خضوع و خشوع نخواهیم کرد.	اگر عبارت « اهدنا الصراط المستقیم » را صادقانه از خداوند بخواهیم؟	به راه‌های انحرافی دست نخواهیم بست.	اگر عبارت « غیر المغضوب علیهم ولا الضالین » را با توجه بگوییم؟	خود را در زمره کسانی که خدا بر آن‌ها خشم گرفته و یا راه را گم کرده‌اند، قرار نخواهیم داد.
احتمالات در نماز	نتایج آن‌ها																	
اگر در انجام به موقع نماز بکوشیم؟	بی‌نظمی را از زندگی خود دور خواهیم کرد.																	
اگر در پنج نوبت با لباس و بدن پاکیزه به نماز بایستیم؟	آلودگی ظاهری ما کم‌تر خواهد شد.																	
اگر شرط غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار را رعایت کنیم؟	کم‌تر به کسب درآمد از راه حرام متمایل خواهیم شد.																	
اگر هنگام گفتن تکبیر به بزرگی خداوند بر همه چیز توجه داشته باشیم؟	به آن چه در مقابل خداوند قرار دارد، توجه نخواهیم کرد.																	
اگر در رکوع و سجود، عظمت خداوند را در نظر داشته باشیم؟	در مقابل مستکبران خضوع و خشوع نخواهیم کرد.																	
اگر عبارت « اهدنا الصراط المستقیم » را صادقانه از خداوند بخواهیم؟	به راه‌های انحرافی دست نخواهیم بست.																	
اگر عبارت « غیر المغضوب علیهم ولا الضالین » را با توجه بگوییم؟	خود را در زمره کسانی که خدا بر آن‌ها خشم گرفته و یا راه را گم کرده‌اند، قرار نخواهیم داد.																	
۱۱۳	با تکرار دُرُست آن چه در نماز می‌گوییم و انجام می‌دهیم، به چه نتایج دست می‌یابیم؟ پاسخ: به تدریج چنان تسلطی بر خود می‌یابیم که می‌توانیم در برابر مُنکرات بایستیم و از انجامشان خودداری کنیم.	۲۷																
۱۱۵	دو مورد از اعمالی که تأثیر نماز را از بین می‌برند، نام ببرید. دو مورد از اعمالی خاصیت نماز را از بین می‌برند، نام ببرید. پاسخ: (۱) ناراحت کردن پدر و مادر (۲) غیبت کردن	۲۸																
۱۱۵	اگر پدر و مادر در حق فرزند خود کوتاهی و ظلم کرده باشند؛ آیا می‌شود وی، از روی خشم به آن‌ها نگاه کند؟ چرا؟ پاسخ: خیر، طبق فرمایش امام صادق(ع) اگر فرزندی چنین کاری انجام دهد، نمازش از سوی خداوند پذیرفته نیست.	۲۹																

۱۱۵	پیامبر اکرم (ص) به ابوذر، درباره « غیبت کردن » چه فرمودند؟ پاسخ: « هر کس غیبت مسلمانی را کند، تا ۴۰ روز نماز و روزه اش قبول نمی شود؛ مگر این که فرد غیبت شده، او را ببخشد. »	۳۰
۱۱۵	طبق فرمایش امام صادق (ع)، هر کس بخواهد ببیند که نمازش پذیرفته شده یا نه، باید چه کاری را انجام دهد؟ پاسخ: « باید ببیند که نماز، او را از گناه و زشتی باز داشته است یا نه. به هر مقدار که نمازش سبب دوری او از گناه و منکر شده، این نماز قبول است. »	۳۱
۱۱۵	اگر نماز، ما را از گناه و زشتی باز ندارد، چه چیزی معلوم می شود و باید چه کاری را انجام دهیم؟ پاسخ: « معلوم می شود که عیب و نقصی در نماز خواندن ما هست. » - « باید جست و جو کنیم تا آن عیب را بیابیم و برطرف کنیم. »	۳۲
۱۱۶	میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف های بزرگ، به چه چیزی بستگی دارد؟ پاسخ: به میزان « تسلط بر خویش »، « خود نگهداری » و « تقوا » بستگی دارد. هر قدر هدف بزرگ تر باشد، « تقوای بیش تری » می طلبد.	۳۳
۱۱۶	چرا روان شناسان، کارهایی را برای « تقویت اراده » و « تسلط بر خود » پیشنهاد می کنند؟ پاسخ: تا افراد بتوانند به موفقیت در برنامه هایی مانند درس، ورزش، کسب و کار و مانند آن برسند.	۳۴
۱۱۶	خداوند، انسان را به عملی راهنمایی می کند که اگر آن را به درستی انجام دهد، چنان تسلطی بر خود پیدا می کند که می تواند موانع درونی را کنار بزند و گام های موفقیت به سوی برترین هدف های زندگی را به خوبی بردارد. این عمل، چه نام دارد؟ الف) نماز ☐ ب) روزه ☒ ج) خمس ☐ د) زکات ☐	۳۵
۱۱۶	مصدق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش های دل، چیست و کدام آیه، مبین آن است؟ پاسخ: « روزه » - « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ »	۳۶
۱۱۶	چرا « روزه »، مصداق کامل تمرین صبر و پایداری در برابر خواهش های دل است؟ پاسخ: زیرا انسان با روزه گرفتن، در عین میل به آب و غذا به سوی آن نمی رود، چشمش را از گناه حفظ می کند، زبانش را از دروغ و غیبت نگه می دارد، گوشش را از شنیدن بدی ها باز می دارد، خوش رفتاری با مردم را تمرین می کند، از حجاب و پوشش مراقبت می کند، می کوشد به دیگران ستم نکند و مردم را از خود نرنجانند ...	۳۷
۱۱۷	چند چیز روزه را باطل می کند؟ الف) ۱۱ ☐ ب) ۱۰ ☐ ج) ۹ ☒ د) ۸ ☐	۳۸

۱۱۷	<p>چهار مورد از چیزهایی که «روزه» را باطل می‌کنند، نام ببرید.</p> <p>پاسخ: (۱) خوردن و آشامیدن (۲) دروغ بستن بر خدا، پیامبر و جانشینان آن حضرت (علیهم‌السلام) (۳) رساندن غبار غلیظ به حلق (۴) فرو بردن تمام سر در آب (۵) باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح</p>	۳۹
۱۱۷	<p>کسی که غسل بر او «واجب» است، اگر عمداً تا اذان صبح غسل نکند یا اگر وظیفه‌اش تیمم است، عمداً تیمم نکند، الف) می‌تواند روزه بگیرد ☐ ب) نمی‌تواند روزه بگیرد ☒</p>	۴۰
۱۱۷	<p>اگر کسی روزه دار باشد، سهل‌انگاری کند و غسل نکند تا وقت تنگ شود الف) می‌تواند با تیمم، روزه بگیرد و روزه‌اش «صحیح» است؛ اما در مورد غسل نکردن معصیت کرده است ☒ ب) نمی‌تواند روزه بگیرد، حتی اگر تیمم کند و در مورد غسل کردن نیز معصیت کرده است ☐</p>	۴۱
۱۱۸	<p>اگر کسی به علت غذری مانند بیماری نتواند روزه بگیرد و بعد از ماه رمضان عذر او برطرف شود و تا رمضان آینده، عمداً قضای روزه را نگیرد؛ چه وظیفه‌ای به عهده اوست؟ پاسخ: باید «هم روزه را قضا کند» و «هم برای هر روز یک مُد (تقریباً ۷۵۰ گرم) گندم، جو و مانند آن‌ها به فقیر دهد.»</p>	۴۲
۱۱۸	<p>اگر کسی روزه ماه رمضان را عمداً نگیرد، وظیفه او چیست؟ پاسخ: باید «هم قضای آن را به جا آورد» و «هم کفاره دهد.»</p>	۴۳
۱۱۸	<p>کسی که روزه ماه رمضان را عمداً نگیرد، باید «کفاره» دهد؛ یعنی چه؟ پاسخ: یعنی برای هر روز، دو ماه روزه بگیرد (که یک ماه آن باید پشت سر هم باشد) یا به شصت فقیر طعام بدهد (به هر فقیر یک مُد) و این کار باید تا قبل از رمضان آینده انجام شود.</p>	۴۴
۱۱۸	<p>اگر کسی به چیز حرامی روزه خود را باطل کند؛ مثلاً دروغی را به خدا نسبت دهد، چه چیزی بر او واجب می‌شود؟ توضیح دهید. پاسخ: «کفاره جمع»؛ یعنی باید برای آن روز، «هم ۶۰ فقیر را اطعام دهد» و «هم دو ماه روزه بگیرد.» البته اگر هر دو برایش ممکن نباشد، می‌تواند هر کدام را که ممکن است، انجام دهد.</p>	۴۵
۱۱۸	<p>کسی که به سفر می‌رود، در چه صورتی باید نمازش را شکسته بخواند و نباید روزه بگیرد؟ پاسخ: اگر شرط‌های زیر را داشته باشد: (۱) رفتن او بیش‌تر از ۴ فرسخ شرعی (حدود ۵ / ۲۲ کیلومتر) باشد و مجموعه رفت و برگشت او بیش‌تر از ۸ فرسخ باشد. (۲) بخواهد کم‌تر از ۱۰ روز در جایی که سفر کرده بماند. (۳) برای انجام کار حرام سفر نکرده باشد.</p>	۴۶

۱۱۸	کسی که می خواهد ۱۰ روز و بیش تر در محلی که سفر کرده است بماند الف) نباید نمازش را کامل بخواند ولی روزه اش را می گیرد ☐ ب) باید نمازش را کامل بخواند و روزه اش را هم بگیرد ☒	۴۷
۱۱۸	اگر کسی، به قصد ستم به مظلوم یا همکاری با یک ظالم در ظلم او سفر کند الف) باید نمازش را کامل بخواند و روزه اش را بگیرد ☒ ب) باید نمازش را کامل بخواند ولی روزه گرفتن بر او واجب نیست ☐	۴۸
۱۱۸	اگر فرزند، با نهی پدر و مادر به سفری برود که آن سفر بر او واجب نبوده است الف) باید نماز را تمام بخواند و روزه اش را بگیرد ☒ ب) باید نماز را شکسته بخواند و روزه اش را بگیرد ☐	۴۹
صفحه	درس یازدهم: (فضیلت آراستگی)	ردیف
۱۲۵	« آراستگی » به چه معناست؟ پاسخ: به معنای « مرتب و منظم کردن خود و بهتر کردن وضع ظاهری یا باطنی » است.	۱
۱۲۵	هر انسانی به طور طبیعی به آراستگی علاقه دارد و می کوشد با وضعی مرتب در جامعه، حضور یابد. صحيح ☒ غلط ☐	۲
۱۲۵	انسانی که به آراستگی علاقه دارد و با وضع مرتب در جامعه حضور می یابد، چه نتایجی برای او دارد؟ پاسخ: دیگران کار او را تحسین می کنند و هم نشینی با او را دوست دارند و از بودن با او لذت می برند.	۳
۱۲۵	آیا پیشوایان ما فقط به آراستگی « باطنی » خود اهمیت می دادند؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، آنان علاوه بر اهمیت به آراستگی باطنی (همچون ادب، سخاوت، حُسن خُلق و ...) به آراستگی ظاهری خود توجه داشتند و مؤمنان را به رعایت آن دعوت می کردند.	۴
۱۲۵	پیشوایان ما، چه چیزی را از « اخلاق مؤمنان » می دانستند؟ (سیره پیشوایان دین، چیست؟) پاسخ: « آراستگی »	۵
۱۲۵	هنگامی که کسی در خانه پیامبر اکرم (ص) را می زد و قصد ملاقات با ایشان را داشت، آن حضرت ابتدا چه کاری را انجام می داد؟ چرا؟ پاسخ: « ابتدا به آینه نگاه می کرد، موهای خود را شانه می زد و لباس خود را مرتب تر می کرد » - زیرا می فرمود: « خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده اش به سوی دوستان خود می رود، آماده و آراسته باشد. »	۶
۱۲۵	پیامبر اکرم (ص)، همواره خود را « » می کرد و سپس در جمع حاضر می شد یا به نماز می ایستاد. پاسخ: « مَعْطَر »	۷
۱۲۵	روزی یکی از مدعیان زُهد و پرهیز از دنیا، امام صادق (ع) را دید که لباس زیبایی پوشیده است. وی به امام گفت: « جدّ شما این گونه لباس ها را نمی پوشید! » امام (ع) چه پاسخی به ایشان دادند؟ امام (ع) فرمود: « در آن زمان مردم در سختی بودند، اما امروز ما در شرایط بهتری هستیم و عموم مردم توانایی پوشیدن چنین لباسی را دارند. »	۸

۱۲۵	طبق فرمایش امام صادق(ع)؛ خداوند، چه چیزی را « دوست » دارد و از چه چیزی « بدش » می آید؟ پاسخ: « آراستگی و زیبایی » را دوست دارد. و « از نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن » بدش می آید.	۹
۱۲۵	طبق فرمایش امام صادق(ع)، دو رکعت که با بوی خوش گزارده شود، بهتر از چند رکعت نماز که بدون بوی خوش است؟ الف) ۶۰ ☐ ب) ۷۰ ☒ ج) ۵۰ ☐ د) ۴۰ ☐	۱۰
۱۲۵	چرا پیامبر اکرم (ص) به « مردان » سفارش می فرمود: « سیبل و موهای بینی خود را کوتاه کنند و به خودشان برسند؟ » پاسخ: زیرا این کار، بر زیبایی آنان می افزاید.	۱۱
۱۲۶	پیامبر اکرم(ص)، به « » سفارش می کند که ناخن های خود را کوتاه کنند اما به « » توصیه می کرد ناخن های خود را مقداری بلند بگذارند، چون برای آنان زیباتر است. پاسخ: « مردان » - « زنان »	۱۲
۱۲۶	توصیه رسول خدا (ص) و پیشوایان دیگر دین به مسلمانان در « آراستگی » سبب چه نتایج شد؟ پاسخ: سبب شد که: ۱- مسلمانان در اندک مدتی به آراسته ترین و پاکیزه ترین ملت ها تبدیل شوند. ۲- الگو و سرمشق ملت های دیگر قرار گیرند.	۱۳
۱۲۶	آیا آراستگی، اختصاص به زمان حضور در اجتماعات و معاشرت ها دارد؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، بلکه شامل زمان حضور در « خانواده » و از آن مهم تر، زمان « عبادت » نیز می شود.	۱۴
۱۲۶	چهار مورد از توصیه های مهم پیشوایان دین به ما، هنگام « عبادت » را بنویسید. پاسخ: (۱) استفاده از عطر (۲) شانه زدن موها (۳) پوشیدن لباس روشن و تمیز (۴) پاک بودن تمامی بدن	۱۵
۱۲۶	تکرار دائمی نماز در شبانه روز، چه تأثیری بر « آراستگی » دارد؟ پاسخ: (۱) آراستگی و پاکی را در طول روز حفظ می کند. (۲) زندگی را پاک و باصفا می سازد.	۱۶
۱۲۶	چرا یکی از نیازهای انسان، نیاز به « مقبولیت » در جمع خانواده، همسالان و جامعه است؟ پاسخ: زیرا دوست داریم دیگران ما را فرد مفید و شایسته ای بدانند و تحسین کنند.	۱۷
۱۲۶	نیاز انسان به « مقبولیت »، در کدام دوره زندگی انسان نمود « بیش تری » دارد و سبب چه نتایج می شود؟ پاسخ: در دوره « نوجوانی » و « جوانی »؛ سبب می شود که: (۱) نوجوان و جوان بیش تر به خود پردازد. (۲) توانایی ها و استعداد های خود را کشف و شکوفا کند. (۳) خود را در معرض دید دیگران قرار دهد.	۱۸
۱۲۶	« جوانی که می کوشد با نشان دادن استعداد خود در یک رشته ورزشی یا خلق اثر هنری یا کار مؤثر در کارگاه صنعتی، تحسین دیگران را برانگیزد » نشان از کدام ویژگی وی دارد؟ پاسخ: « نیاز به کسب مقبولیت »	۱۹

۱۲۶	تلاش هر کدام از افراد برای قرار گرفتن در جایگاهی در جامعه، برای کسب « » است. پاسخ: « مقبولیت »	۲۰
۱۲۶	آیا همهٔ افراد جامعه به نیاز طبیعی « مقبولیت »، پاسخ درستی می‌دهند؟ توضیح دهید. پاسخ: اندک افرادی نیز وجود دارند که به این نیاز طبیعی، پاسخ درستی نمی‌دهند؛ این افراد با پوشیدن لباس‌های نامناسب یا به کار بردن کلام زشت و ناپسند یا با گذاشتن سیگاری بر لب، می‌خواهند وجود خود را برای دیگران اثبات کنند. این قبیل اعمال نشانهٔ ضعف روحی و ناتوانی در اثبات خود از راه درست و سازنده است.	۲۱
۱۲۶	« عفاف » را تعریف کنید. پاسخ: حالتی در انسان است که به وسیلهٔ آن خود را در برابر تندروی‌ها (افراط‌ها) و کندروی‌ها (تفریط‌ها) کنترل می‌کند تا در مسیر اعتدال و میانه‌روی پیش رود و از آن خارج نشود.	۲۲
۱۲۶	این که می‌گویند عفاف حالتی است که باعث می‌شود، انسان در مسیر اعتدال و میانه‌روی پیش رود و از آن خارج نشود؛ به چه معناست؟ پاسخ: یعنی در برآورده کردن هر یک از علایق و نیازهای درونی به گونه‌ای عمل نمی‌کند که یا به طور کامل غرق در آن شود و از دیگر نیازها غافل شود یا به طور کل آن را کنار گذارد و به کوتاهی و تفریط دچار شود، بلکه در حد مطلوب و صحیح به برآورده کردن همهٔ نیازها توجه دارد.	۲۳
۱۲۷	یکی از جلوه‌های عفاف، مربوط به آراستگی و مقبولیت است، آن را توضیح دهید. پاسخ: برخی انسان‌ها در آراستگی و ابراز وجود و مقبولیت، دچار تندروی می‌شوند؛ به گونه‌ای که در آراسته کردن خود، زیاده روی می‌کنند و به خودنمایی می‌رسند. قرآن کریم این حالت را « تبرج » می‌نامد و آن را کاری جاهلانه می‌نامد.	۲۴
۱۲۷	چرا دین اسلام، ما را از خودنمایی و افراط در آراستگی پرهیز می‌دهد؟ پاسخ: زیرا زیاده‌روی در آراستگی و توجه بیش از حد به آن، باعث غفلت انسان از هدف اصلی زندگی و مشغول شدن به کارهایی می‌شود که عاقبتی جز دور شدن از خدا ندارد.	۲۵
۱۲۷	« انسان عقیف » چه ویژگی‌هایی دارد؟ بنویسید. پاسخ: (۱) خود را کنترل می‌کند و آراستگی خود را در حد متعادل نگه می‌دارد و به « تبرج » دچار نمی‌شود. (۲) زیبایی ظاهری خود را وسیلهٔ خودنمایی و جلب توجه دیگران قرار نمی‌دهد و اجازه نمی‌دهد که به شخصیت انسانی او اهانت شود. (۳) حیا می‌کند که برخی افراد به خاطر اموری سطحی و کوچک، زبان به تحسین و تمجید او بکشایند. او در وجود خود، استعداد و ارزش‌های برتر و والاتری می‌یابد که می‌تواند تحسین و احترام واقعی دیگران را برانگیزد.	۲۶
۱۲۷	آیا انسان عقیف، از مقبولیت نزد همسالان و جامعه گریزان است؟ توضیح دهید. پاسخ: خیر، اما خود را با ارزش‌تر از آن می‌داند که بخواهد این مقبولیت را از راه جلب توجه ظاهری به دست آورد و خود را در حد ابزاری برای هوس‌رانی دیگران پایین آورد.	۲۷

۱۲۷	چه زمانی آراستگی انسان، با « وقار تر » می‌شود و چه زمانی جنبه « خودنمایی » به خود می‌گیرد؟ پاسخ: به همان اندازه که رشته‌های عفاف در روح انسان قوی و مستحکم شود، نوع آراستگی و پوشش او، « با وقار تر » می‌شود و به همان میزان نیز که رشته‌های عفاف انسان ضعیف و گسسته می‌شود، آراستگی و پوشش او « سبک تر » و جنبه « خودنمایی » به خود می‌گیرد.	۲۸
۱۲۷	امام علی(ع)، کدام گناه در آراستگی را سبب رفتن انسان به جنگ با خدا معرفی نموده است؟ پاسخ: آراستن خود برای دیگران.	۲۹
۱۲۸	چرا امام صادق(ع)، از پوشیدن لباس نازک و بدن نما « نهی » فرموده‌اند؟ پاسخ: زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دین است.	۳۰
۱۲۸	عفاف، خصلت هر انسانی، اعم از زن و مرد است. صحیح ☒ غلط ☐	۳۱
۱۲۸	چرا وجود عفاف در زنان و دختران ارزش « بیش تری » دارد؟ پاسخ: زیرا خداوند، آنان را بیش تر از مردان به نعمت زیبایی آراسته است. زن، مظهر جمال خلقت است و این زیبایی، هم مربوط به باطن و هم مربوط به ظاهر اوست. احساسات لطیف زن که بیانگر زیبایی‌های درونی وی است، با زیبایی ظاهر او عجین شده است و همین نعمت پشتوانه مهمی برای ازدواج زن و مرد و تحکیم خانواده است.	۳۲
۱۲۸	کانون عفاف خانواده کیست؟ چرا؟ پاسخ: « زن »؛ زیرا همواره ندایی درونی او را به پاکی و پاکدامنی فرا می‌خواند.	۳۳
۱۲۸	به چه دلیل، زن می‌کوشد آراستگی در جامعه به گونه‌ای باشد که گوهر زیبای وجودش از نگاه ناهلان دور بماند و روح بلندش تحقیر نشود؟ پاسخ: زیرا روح بزرگ او نمی‌پسندد که بازیچه خواسته‌های پست و حقیر ناپاکان شود. او در می‌یابد که دریافت هر نعمتی از جانب خدا، مسئولیتی را نیز به همراه می‌آورد؛ همان طور که اگر کسی به نعمت علم زبیده شد، نباید علمش را ابزار دست قدرتمندان ستم پیشه کند، نعمت زیبایی نیز <u>نباید</u> در خدمت هوس رانان قرار گیرد.	۳۴
۱۲۸	عرضه نابه‌جای زیبایی چه نتایجی در پی دارد؟ پاسخ: به جای گرمی بخشیدن به خانواده: (۱) عفت و حیا را از بین می‌برد. (۲) این دو گوهر (عفت و حیا) را از او می‌گیرد.	۳۵

طراح جزوه: (قاسم مندوانی، سرگروه معارف اسلامی و فلسفه و منطق شهرستان شادگان)

آدرس کانال <https://telegram.me/dinida۰۹>

ایمیل ghasem_۴۴۲۲@yahoo.com

آدرس وبگاه <http://www.dinida۰۹.blogfa.com>